

Nr 10

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1962/63 till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område beräkna ett reservationsanslag av 138 000 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 23 februari 1962 dagtecknad proposition, nr 95, angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m., vilken hänvisats till jordbruksutskottet, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna det i propositionen framlagda förslaget till omläggning av gränsskyddet för fjäderfäkött och levande fjäderfä,

dels godkänna vad i propositionen föreslagits angående prisutjämning för torkat äggalbumin och kärnbindemedel,

dels lämna utan erinran vad i propositionen anförts beträffande användningen av de medel, som influtit under regleringsåret 1960/61 och som influtit eller inflyter under regleringsåren 1961/62 och 1962/63 genom upptagande av införselavgifter, ävensom av andra i samband med jordbruksregleringen under nämnda regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

dels till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 143 000 000 kr.,

dels till Särskild lagring av livsmedel för budgetåret 1962/63 under kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, anvisa ett investeringsanslag av 33 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 78 av herrar *Pettersson, Harald, och Larsson, Thorsten*, likalydande med II: 111 av herr *Mattsson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att vid pågående översyn av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område frågan om kreditförsörjningen för rationaliseringsändamål blir föremål för särskild skyndsam prövning, varvid de i motionerna framförda synpunkterna beaktas;

2) I: 179 av herrar *Carlsson, Georg*, och *Nilsson, Ferdinand*, likalydande med II: 226 av herr *Elmwall m. fl.*, vari hemställdts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsam prövning av möjligheterna till beredskaps- och utjämningslagring av fodersäd, bl. a. hos producenter, i enlighet med vad i motionerna anförts;

3) I: 180 av herrar *Eskilsson* och *Svärd*, likalydande med II: 225 av herr *Eliasson* i Moholm *m. fl.*, vari hemställdts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär omprövning av den tekniska utformningen av brödsädspriser- nas anpassning till förskjutningar på utlandsmarknaden. Omprövningen förutsätter givetvis förhandlingar med jordbrukets förhandlingsdelegation;

4) I: 235 av herrar *Nilsson, Ferdinand*, och *Carlsson, Georg*, likalydande med II: 381 av herr *Elmwall m. fl.*, vari hemställdts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om

1. skyndsam undersökning på sätt i motionerna förordats om orsakerna till den för jordbruket i Mellansverige och vissa delar av Götaland ogynnsamma inkomstutvecklingen;

2. framläggande — på grundval av ovannämnda undersökning — av förslag till åtgärder, som kan möjliggöra en rättvisare inkomstutveckling för jordbruket i ifrågavarande områden;

5) I: 306 av herr *Bengtson m. fl.*, likalydande med II: 388 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställdts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att vid pågående jordbruksutredning frågan om jordbrukets kapitalförsörjning måtte utbrytas och behandlas skyndsamt, så att förslag till en förbättrad kapitalförsörjning för jordbruket kan föreläggas 1963 års riksdag, i enlighet med vad i motionerna anförts;

6) I: 307 av herr *Bengtson m. fl.*, likalydande med II: 387 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställdts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om dels undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket i enlighet med vad i motionerna anförts, dels ock — därest undersökningarna så motiverar — framläggande av förslag till sådana åtgärder, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet 1959 åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan mellan industrien och jordbruket kan uppnås under sexårsperioden;

7) I: 379 av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, likalydande med II: 457 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, vari hemställdts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag angående erforderliga åtgärder mot den kommersiella storproduktionen inom animalieområdet i syfte att skydda den jordbrukspolitiska målsättningen, varvid för den kommersiella storproduktionen må prövas en i förhållande till dess inverkan på överskottsproduktionen bättre avvägd andel av avgiftsbeläggningen, i enlighet med vad i motionerna anförts;

8) II: 617 av herr *Elmwall*, vari hemställdts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att Kungl. måtte med uppmärksamhet följa utvecklingen på smörmarknaden och — därest så erfordras — skyndsamt lägga fram förslag till främjande av smöravsättningen i syfte att förhindra

uppkomsten av ett smöröverskott, som motverkar den jordbrukspolitiska målsättningen;

9) I: 583 av herrar *Isacson* och *Nilsson, Ferdinand*, likalydande med II: 741 av herr *Nordgren*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att hundbröd skall hänföras till de varuslag under tulltaxenummer 23.07, som omfattas av förordningen 1956: 401;

10) I: 624 av herr *Carlsson, Eric*, vari hemställt, att riksdagen vid sin behandling av propositionen nr 95 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kopparbergs län må erhålla prisort vid inlösen av brödsäd, förlagd till Hedemora, samt att prissättning där må ske utan avdrag i enlighet med motionens syfte;

11) I: 625 av herrar *Gustafsson, Nils-Eric* och *Hedström*, likalydande med II: 754 av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 95 måtte i enlighet med vad i motionen anförts uttala, att en differentiering av utjämningsavgifterna å mjölk och mejeriprodukter överväges så att de utgå med lägre belopp för Norrbottens län och Västerbottens läns lappmark, samt att Kungl. Maj:t ges i uppdrag fatta därav föranledda beslut.

Beträffande det närmare innehållet i förenämnda motioner får utskottet hänvisa till motionerna II: 111, II: 226, II: 225, II: 381, II: 388, II: 387, II: 457, II: 617, II: 741, I: 624 samt II: 754.

Remissyttranden över vissa motioner

Över motionerna I: 78 och II: 111 samt I: 306 och II: 388 har fullmäktige i riksbanken och lantbruksstyrelsen avgivit utlåtanden. Över sistnämnda båda motioner har vidare 1960 års jordbruksutredning och Sveriges lantbruksförbund yttrat sig.

Över motionerna I: 235 och II: 381 samt I: 307 och II: 387 har statistiska centralbyrån och statens jordbruksnämnd efter hörande av jordbrukets förhandlingsdelegation yttrat sig. Vidare har över förstnämnda båda motioner utlåtande avgivits av lantbruksstyrelsen efter hörande av vederbörande lantbruksnämnder och hushållningssällskap.

Över motionerna I: 379 och II: 457, I: 179 och II: 226 samt II: 617 har utlåtanden avgivits av statens jordbruksnämnd efter hörande av jordbrukets förhandlingsdelegation och över motionerna I: 180 och II: 225 av jordbruksnämnden.

Vad gäller motionerna I: 78 och II: 111 samt I: 306 och II: 388 rörande kreditförsörjningen för rationaliseringsändamål inom jordbruket och förslag till 1963 års riksdag om jordbrukets kapitalförsörjning anför *fullmäktige i riksbanken*, att en allmän motivering i de här berörda motionerna är, att jordbrukets behov av kapital blir allt större som en följd

av mekaniseringen och strukturomvandlingen. Som ett mått på upplåningsbehovet anges 400—450 miljoner kr. per år, varav 200—250 miljoner kr. torde behöva upplånas i den öppna marknaden. Fullmäktige är för sin del väl medvetna om jordbrukets kapitalförsörjningsproblem men vill fästa uppmärksamheten på den omfattning, i vilken behoven redan tillgodoses på marknaden. Särskilt kan observeras att kreditgivningen till jordbruket ökat starkt under år 1961. Kreditåtstramningen har visserligen påverkat affärsbankernas och sparbankernas utlåning till jordbruket. Denna återhållsamhet i kreditgivningen, som härigenom rått, kompenseras dock mer än väl av expansionen i jordbrukskasserörelsens och hypoteksbankens utlåning. Ökningen i de utestående lånen från jordbrukets kreditkassor har växt från 82 miljoner kr. år 1959 till 97 miljoner kr. år 1960 och 144 miljoner kr. under 1961. Hypoteksbankens upplåning har också stigit starkt under de tre senaste åren: bruttoupplåningen utgjorde 64, 95 och 113 miljoner kr. och nettoupplåningen (d. v. s. efter avdrag av inlösta obligationer) 50, 79 respektive 98 miljoner kr. Kreditförseln till jordbruket, räknat som ett nettobelopp, kan uppskattas ha stigit från, i runda tal, 250 miljoner kr. åren 1959—1960 till minst 300 miljoner kr. år 1961. Slutsatsen måste därför enligt fullmäktiges mening bli, att det varit möjligt att tillgodose jordbrukets kreditbehov i en omfattning som är anmärkningsvärd med tanke på den restriktiva kreditpolitiken under de båda senaste åren. Upplåningen på den öppna marknaden har sålunda till och med överstigit det av motionärerna angivna upplåningsbehovet.

Fullmäktige i riksbanken anför vidare, att de statliga kreditgarantierna, vilka särskilt nämnes i motionerna, utgör ett viktigt element i jordbrukets kreditförsörjning, ehuru det bör ihåggas, att den övervägande delen av kreditgivningen sker utan sådana garantier.

Vid förvärv av jordbruksfastighet kan garanti för jordbruksegnahemslån erhållas, vid rationaliseringsåtgärder kreditgarantier för yttre och inre rationalisering. Vidare finnes olika slag av driftslånegarantier. Vid bestämmandet av garantivillkoren måste, som också framhålles i motionerna, två principer uppehållas: att garantigivningen skall bidra till jordbrukets rationalisering och att den icke får göra det möjligt för jordbrukare att samla på sig en skuldbörda som i längden icke kan bäras. Gällande villkor är synnerligen generösa vid bestämningen av det belopp med vilket garanti kan utgå. Garantin täcker t. ex. hela kostnaden för en rationaliseringsåtgärd och skillnaden mellan bottenlån och hela köpeskillingen vid förvärv av fastighet. Detsamma måste anses gälla amorteringsvillkoren. Den längsta amorteringstiden är 30 år för jordbruksegnahemslån, 25 år vid rationaliseringslån och 15 år vid driftslån. Vid de båda första lånetyperna kan amorteringsfrihet beviljas under fem år och vid driftslån under två år. Det är ju här fråga om lån, som icke säkerställs genom botteninteckningar, och det bör därför icke komma i fråga att ytterligare öka amorteringsfriheten.

Fullmäktige erinrar i detta sammanhang om vad chefen för finansdepartementet i propositionen 1961: 160 anförde i fråga om amortering av lån för bostadsfastigheter. Kreditmarknadsutredningen hade förordat en allmän amorteringsskyldighet, även avseende bottenlån, i syfte bland annat att öka

för nyutlåning tillgängligt kapital. Departementschefen anslöt sig till vad kreditmarknadsutredningen anfört om effekten av en amorteringsskyldighet ur sparande- och kreditinriktningssynpunkt och uttalade, att man borde söka nå fram till en sådan lösning att en amorteringsskyldighet genomföres. Vid bedömningen av amorteringsvillkoren vid statliga kreditgarantier på olika områden bör det allmännas sålunda deklarerade intresse att stimulera till amorteringar bäras i minne.

Härmed är, framhåller fullmäktige, givetvis icke sagt att förändringar i det statliga kreditgarantisystemet icke kan komma i fråga och jordbrukets kreditproblem får givetvis prövas av nu arbetande jordbruksutredning. Fullmäktige vill emellertid, med hänsyn till tillväxten av kreditgivning till jordbruket och till utformningen av gällande regler för kreditgaranti, ifrågasätta om kreditproblemen är av sådan angelägenhetsgrad, att de bör brytas ut ur sitt sammanhang och behandlas med förtur av utredningen.

Lantbruksstyrelsen anför i yttranden över motionerna I: 78 och II: 111 samt I: 306 och II: 388, att styrelsen är väl medveten om kreditfrågornas stora betydelse för en ändamålsenlig utveckling av jordbruket, samt framhåller därvid följande.

Frågorna är av komplicerad natur. För den enskilde jordbrukaren gäller det inte bara att kunna erhålla erforderliga krediter för förvärv av fastighet och inventarier m. m. vid startande av jordbruk utan även att kunna anskaffa krediter för genomförandet av olika rationaliseringsåtgärder. Av stor betydelse i sammanhanget är amorteringsvillkoren för krediterna och möjligheterna att göra avdragsgilla avskrivningar å anläggningar m. m. Det torde kunna ifrågasättas om inte delvis nya kreditformer kommer att erfordras i jordbruket med hänsyn till de speciella förhållandena i näringen. Styrelsen syftar här närmast på det förhållandet att vissa tillgångar i jordbruket såsom den odlade marken och kreatursbesättningar normalt inte undergår förslitning och värdeminskning. Lån, som upptagits för att anskaffa de ifrågavarande tillgångarna, skall emellertid i regel amorteras på viss tid. Detta medför redan vid brukningsenheter av en- och tvåfamiljsjordbrukets storlek stora svårigheter och förutsätter ett sparande, som oftast inte kan presteras utan mycket stora svårigheter.

Med hänsyn till kreditförsörjningsfrågornas synnerligen komplicerade natur ställer sig lantbruksstyrelsen mycket tveksam beträffande möjligheterna att få den av motionärerna föreslagna särskilda skyndsamma prövningen till stånd. Härtill kommer att frågorna har så nära samband med andra frågor, som skall behandlas av 1960 års jordbruksutredning, att det enligt styrelsens mening inte framstår som praktiskt möjligt att utbryta frågorna rörande kreditförsörjningen till särskild behandling.

Detta bör emellertid enligt lantbruksstyrelsens mening inte hindra, att önskvärda förändringar i de nuvarande reglerna rörande den statliga lånegarantivivningen vidtages utan att jordbruksutredningens förslag avvaktas. Styrelsen upplyser, att den i en för kort tid sedan avgiven promemoria föreslagit vissa ändringar av de nuvarande bestämmelserna i syfte att skapa ökade möjligheter att med statlig kreditgaranti underlätta utvidgning av brukningsenhet genom arrende av mark som komplettering till ägd fastig-

het eller i vissa fall genom förvärv av mark som komplettering till arrenderad fastighet.

Lantbruksstyrelsen framhåller vidare, att den observerat, att det nuvarande maximibeloppet, 20 000 kr., för driftslån till enskild jordbrukare är otillräckligt vid övertagande av rationella en- och tvåfamiljsjordbruk. Det begränsade lånebeloppet medför i ett stort antal fall, att brukaren trots tillgång på visst eget kapital vid starten av sitt jordbruk inte kan anskaffa tillräckligt djurantal m. m. Detta leder lätt till oekonomisk drift fram till den tidpunkt, då brukaren lyckats bygga ut sin djurbesättning till en storlek, som är lämplig med hänsyn till brukningsenhetens arealer och byggnadsutrymmen. Styrelsen anmäler, att den överväger att framlägga förslag till höjning av det nuvarande maximibeloppet i sådan tid, att förslag till ändring i kungörelsen kan framläggas vid 1962 års riksdags höstsession. I samband härmed torde även vissa andra önskvärda författningsändringar rörande lånegarantiverksamheten kunna aktualiseras.

I anledning av vad motionärerna anfört rörande amorteringstiden på lån för inköp av inventarier erinrar lantbruksstyrelsen om att amorteringstiden för driftslån med statlig kreditgaranti enligt de sedan år 1959 gällande reglerna i regel inte bör överstiga 15 år. Då särskilda omständigheter föranleder det, må amorteringsfrihet medges under högst två år från första lyftningsdagen.

På grund av det anförda avstyrker lantbruksstyrelsen, att den av motionärerna önskade särskilda prövningen av kreditförsörjningen för rationaliseringsändamål nu kommer till stånd.

1960 års jordbruksutredning anför i yttrande över motionerna I: 306 och II: 388, att utredningen inte anser sig kunna tillstyrka, att en utbrytning och snabbhandling av kapitalförsörjningskomplexet ur utredningens övriga arbete företas. Däremot bör enligt utredningens mening en snabbhandling av delproblemet på kapitalförsörjningens område kunna uppdras åt det centrala statliga verk, som har att handlägga dessa frågor. Till stöd för sin ståndpunkt anför utredningen följande.

1960 års jordbruksutredning har enligt sina direktiv att utföra ett mycket omfattande utredningsarbete, avseende praktiskt taget alla sidor av jordbrukets framtidsproblem. Jordbrukets kreditfrågor eller, mera allmänt, dess kapitalproblem beredes inom utredningen av en särskild arbetsgrupp, som igångsatt djuplodande och tidskrävande undersökningar för att klargöra jordbrukets aktuella och framtida kapitalbehov och ange olika vägar för att fylla detta behov. För sina slutliga överväganden och ställningstaganden i jordbrukets kapitalfrågor är utredningen dessutom beroende av det arbete, som utförs inom bl. a. grupperna för strukturfrågor och för frågor rörande företagsorganisationen inom jordbruket. Utredningen avser att företaga en allmän omprövning av rationaliseringsverksamheten inom jordbruket och denna omprövning kan komma att leda fram till förslag till åtgärder på kapitalförsörjningens område, som medför väsentliga ändringar i nuvarande lagstiftning.

Det framgår icke klart av de överlämnade motionerna, om avsikten hos

förslagsställarna varit att åstadkomma ett lösbrytande av *hela* kapitalförsörjningskomplexet från övriga utredningsuppgifter. Skulle detta ha varit avsikten vill utredningen framhålla, att komplexet står i så nära samband med jordbrukspolitiken i övrigt — främst därför att den takt, i vilken en fortsatt effektivisering av jordbruksproduktionen skall fortgå, i hög grad bestäms av tillgången på kapital — att en utbrytning och snabbbehandling av detsamma icke synes sakligt försvarlig och ej heller praktiskt genomförbar. Utredningen anser sig alltså icke kunna tillstyrka ett dylikt förfarande.

Skulle däremot motionärernas syfte vara mindre långtgående och endast avse en översyn av vissa delproblem, ställer sig saken annorlunda. Bland sådana problem må här, utan anspråk på fullständighet och utan angelägenhetsgradering, följande nämnas.

a) Ökade möjligheter att med statlig kreditgaranti underlätta utvidgning av brukningsenhet genom arrendering av mark som komplettering till ägd fastighet (eller ock genom förvärv av mark som komplettering till arrenderad fastighet),

b) höjning av nuvarande maximigräns för driftslån,

c) medgivande av lånegaranti för yttre rationalisering i vissa fall även efter det tillskottsförvärvet skett (varvid innebörden i viss mån skulle vara att hjälpa dem som redan utfört en rationalisering genom att lyfta av lån och ge dem gynnsammare kreditvillkor i stället),

d) lättande av amorteringsbördan i fråga om vissa lån (exempelvis skördeskadelån),

e) liberalare bedömning i fråga om säkerhet för garantilån (om exempelvis garantilån ligger närmast efter bottenlånet och fastighetens värde stiger kunde en höjning av bottenlånet komma i fråga, varigenom det skulle bli utrymme för vederbörande att som bottenlån utnyttja utrymmet mellan den nya och gamla bottenlångränsen).

Mot en snabbbehandling av nu angivna och andra delfrågor i anslutning till nuvarande lagstiftning har utredningen icke något att erinra. Det kan emellertid ifrågasättas, om en snabbutredning av antydda mera begränsade slag borde anförtros åt utredningen, då fullgörandet av ett sådant uppdrag kunde komma att verka fördröjande på utredningsarbetet i övrigt, vilket har att bedrivas i en med hänsyn till dess omfattning mycket snäv tidsram. Enligt utredningens mening borde en snabbbehandling av delproblem på kapitalförsörjningens område uppdragas åt det centrala statliga verk, som har att handlägga dessa frågor, varvid dock samråd med utredningen förutsättes ske för att förhindra att utredningens förslag i kapitalfrågorna föregripes.

Sveriges lantbruksförbund anser sig kunna vitsorda de i motionerna I: 306 och II: 388 lämnade uppgifterna om jordbrukets behov av förbättrade kreditförhållanden. Förbundet erinrar om att det för övrigt vid upprepade tillfällen under senare år hävdat, att kapitalbehovet för jordbruket växer i hastig takt med hänsyn bland annat till den ökade mekaniseringen och strukturomvandlingen. Dessa omständigheter har numera fått än större aktualitet till följd av de sannolika förändringarna i den internationella marknadsbilden. Hur än Sveriges förhållanden till EEC kommer att utvecklas, kommer redan de närmaste åren att för vårt näringsliv innebära ingripande strukturförändringar med behov av stora kapitalinvesteringar och

detta gäller icke minst jordbruket. Lantbruksförbundet anser det därför vara av stor betydelse, att frågan om jordbrukets kapitalförsörjning ägnas en skyndsam ingående uppmärksamhet, samt anför härom följande.

Frågan är föremål för behandling inom 1960 års jordbruksutredning och den har utan tvivel ett intimt samband med övriga spörsmål, som denna utredning har att pröva och avge förslag om. Denna omständighet bör emellertid icke hindra, att åtgärder dessförinnan vidtages för tillgodoseende av de jordbrukets kapitalförsörjningsbehov, som redan uppkommit eller kan beräknas uppkomma, innan jordbruksutredningen avslutar sitt arbete och dess förslag blir prövade av statsmakterna. Det bör icke vara uteslutet, att jordbruksutredningen avger de delförslag beträffande jordbrukets kapitalfrågor, som kan färdigställas med avseende å utredningens arbete i dess helhet, så att dessa kan prövas och föranleda beslut senast vid 1963 års riksdag.

Lantbruksförbundet delar alltså i princip motionärernas uppfattning och anser, att den i motionen berörda frågan så långt möjligt bör bli föremål för skyndsam särbehandling inom jordbruksutredningen och föranleda delförslag från denna, till vilka förslag statsmakterna kan taga ställning, innan utredningens förslag i övrigt hinner framläggas och prövas.

I anledning av motionerna I:307 och II:387 angående inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket anför *statens jordbruksnämnd* i sitt utlåtande inledningsvis följande.

Enligt 1959 års riksdagsbeslut angående prissättningen på jordbrukets produkter under sexårsperioden 1 september 1959—31 augusti 1965 skall målsättningen för prispolitiken under perioden vara, att jordbruket beredes möjlighet att dels följa med i den allmänna inkomstutvecklingen, dels — genom att tillgodoföras rationaliseringsvinsten inom näringen — successivt utjämna den vid periodens början föreliggande klyftan mellan industriarbetarnas och jordbrukarnas årsarbetsinkomster. Härvid har prisskyddet avvägs så, att den inkomstnivå, som beräknas därigenom bli uppnådd vid början av den nya prissättningsperioden, kan beräknas ge möjlighet att utfylla en del av den inkomstklyfta, som då väntades komma att föreligga.

Jordbruksnämnden anför vidare, att det statistiska material, som ligger till grund för bedömningen av inkomstutvecklingen, i vad avser jordbruket bygger på den jordbruksekonomiska undersökningen, som handhas av lantbruksstyrelsen. Grundmaterialet för år 1960 beräknas, enligt vad nämnden inhämtat, framkomma under instundande sommar och för år 1961 vid årsskiftet 1962/1963.

Enligt direktiven för 1960 års jordbruksutredning ankommer det på utredningen bland annat att följa och analysera verkningarna av gällande jordbruksavtal. Utredningen avser, enligt vad jordbruksnämnden under hand har erfarit, att under hösten 1962 i sådant syfte bearbeta då föreliggande material från den jordbruksekonomiska undersökningen för år 1960 och att under våren 1963 bearbeta materialet för år 1961. Nämnden understryker vikten av att materialet från den jordbruksekonomiska undersök-

ningen vid angivna tidpunkter finns tillgängligt, så att jordbruksutredningens arbete kan bedrivas så snabbt som möjligt. Nämnden utgår från att lantbruksstyrelsen skall få disponera härför erforderliga resurser, så att den nämnda tidsplanen skall kunna följas.

Jordbruksnämnden anför vidare, att jordbrukets förhandlingsdelegation i sitt till nämnden avgivna yttrande över motionerna anført att »produktprisutvecklingen, som följs fortlöpande, ger vid handen, att en inte oväsentlig priseftersläpning uppkommit, vilket främst syns ha berott på att, trots den relativt korta karenstiden för treprocentregeln, de vid denna regels utlösningar genomförda förstärkningarna av importskyddet icke varit tillräckliga för att motverka effekten av fallande världsmarknadspriser. Faktiskt existerande importskydd har däremot i stort sett kunnat utnyttjas.» Häremot framhåller jordbruksnämnden, att några andra eftersläpningar än de, som följer av själva systemet (bland annat tre månaders kompensationsräkning för regelutlösning), inte kan uppkomma vid ett faktiskt utnyttjande av existerande importskydd. Enligt av nämnden gjorda beräkningar har producentprisindex för perioden september 1959—januari 1962 legat i genomsnitt endast 0,4 enheter under den nivå, som — med hänsyn tagen till gällande världsmarknadspriser — skulle ha uppstått med förekommande regelutlösningar.

Jordbruksnämnden erinrar även om att det åligger nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation att som representanter för berörda parter övervaka att jordbruksavtalets bestämmelser följs. Som nämnden framhöll redan i sitt yttrande över motionerna I: 84 och II: 107 vid föregående års riksdag — i stort sett likalydande med förevarande motioner — har ändringar i det för perioden gällande prissättningssystemet förutsatts skolas endast under vissa särskilt angivna förhållanden, t. ex. vid en mer betydande ändring i växelkurserna. Oavsett vad jordbruksutredningens bearbetning av jordbruksekonomiska undersökningens material kan komma att visa beträffande jordbrukets rationaliseringsvinst m. m., synes sålunda detta enligt nämndens mening, liksom övriga i motionerna anförda omständigheter, inte kunna föranleda några åtgärder inom avtalets ram.

Jordbrukets förhandlingsdelegation anför i yttrande till jordbruksnämnden i huvudsak följande.

Förhandlingsdelegationen delar motionärernas uppfattning om önskvärdheten av att snabbt få fram undersökningmaterial för belysning av frågan i vad mån inkomstutvecklingen under senare år varit den av statsmakterna åsyftade och, om så skulle visa sig icke ha varit fallet, analysera orsakerna härtill. Produktprisutvecklingen, som följs fortlöpande, ger vid handen, att en icke oväsentlig priseftersläpning uppkommit, vilket främst syns ha berott på att, trots den relativt korta karenstiden för treprocentregeln, de vid denna regels utlösningar genomförda förstärkningarna av importskyddet icke varit tillräckliga för att motverka effekten av fallande världsmarknadspriser. Faktiskt existerande importskydd har däremot i stort sett kunnat utnyttjas.

Produktprisutvecklingen ger sålunda en antydning om att en viss inkomst-

eftersläpning uppstått under de första åren av sexårsavtalet, även om något med bestämdhet ännu icke kan sägas om dess storlek. Inkomstjämförelserna bygger för jordbrukets del på lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning och material från denna för år 1960 kan bli färdigställt först instundande sommar. Bearbetning av 1961 års material väntas kunna redovisas kring årsskiftet 1962/1963. Det är enligt delegationens mening beklagligt, att det sålunda kommer att ha dröjt tills nära halva avtalstiden förlöpt, innan ens det första avtalsårets inkomstförhållanden kan nöjaktigt belysas. I fråga om deklara-tionsundersökningarna, vilka icke kan läggas till grund för direkta inkomstjämförelser av det slag det här är fråga om, gäller även, att resultaten framkommer rätt lång tid efter det aktuella inkomståret.

Enligt sina direktiv har 1960 års jordbruksutredning att belysa verkningarna av gällande jordbruksavtal och alltså även att studera inkomstutvecklingen. Förhandlingsdelegationen förutsätter, att utredningen därvid får sådant bistånd från de statliga verk, som svarar för de nämnda undersökningarna, att resultaten framkommer utan onödig tidsutdräkt. Skulle orsaken till den långa tiden för materialbearbetningen vara personalbrist inom berörda verk, torde böra övervägas att genom personalförstärkningar påskynda arbetet.

Delegationen anser sig icke böra gå närmare in på frågan, hur olika faktorer — andra än produktprisutvecklingen — kan ha påverkat inkomstförhållandena. Man saknar som nämnts ännu statistiskt material för bedömning av de faktiska inkomstförhållandena och alla försök att väga olika faktorer, som påverkar inkomstläget måste tills vidare bli osäkra.

Statistiska centralbyrån anför följande.

Frågorna rörande jordbrukets inkomst- och kostnadsläge har under de senaste årtiondena varit föremål för undersökningar i anslutning till planeringen och genomförandet av den statliga jordbruksregleringen. I dessa undersökningar har ett omfattande statistiskt material kommit till användning. För att man nu skall få en helt rättvisande bild av utvecklingen under de senaste åren, torde det vara väsentligt, att eventuella nya studier får en sådan uppläggning, att jämförbarhet med de tidigare studierna ernås, eller alternativt, att de nya studierna utsträcks bakåt över en tillräcklig tidsperiod. I båda fallen krävs ett ganska stort utredningsarbete. Såvitt centralbyrån har sig bekant kommer undersökningar av detta slag att utföras genom försorg av 1960 års jordbruksutredning.

Beträffande det statistiska underlaget för belysning av inkomst- och kostnadsutvecklingen må här erinras om följande av centralbyrån utarbetad statistik. Förändringarna i fråga om åkerjordens användning och antalet husdjur samt i fråga om jordbrukets arbetskraft framgår av de årliga arealinventeringarna, kreatursräkningarna etc. Det kan nämnas, att resultaten från 1961 års undersökningar nu i huvudsak finns tillgängliga. Uppgifter om skördarna erhålls enligt såväl den äldre s. k. subjektiva metoden som den nyare s. k. objektiva metoden; definitiva uppgifter för 1961 blir tillgängliga inom några månader. Genom de representativa deklara-tionsundersökningarna belyses förändringarna i jordbrukets deklarerade inkomster och kostnader; för närvarande bearbetas materialet för inkomståret 1960 och resultaten härav beräknas bli framlagda under maj månad.

De strukturella förskjutningarna inom jordbruket kommer att belysas närmare genom 1961 års jordbruksräkning, vars resultat beräknas bli publiceringsklara under senare delen av innevarande år. För varje socken och för större områden erhålls genom räkningen uppgifter om antalet jordbruk i

olika storleksklasser, ägoslagsfördelningen, åkerjordens användning, förekomsten av olika slags husdjur, förekomsten av vissa maskiner och anläggningar m. m. Närmast föregående jordbruksräkning företogs år 1956.

På initiativ av 1960 års jordbruksutredning pågår inom centralbyrån en undersökning av jordbrukarnas tillgångar och skulder vid utgången av år 1960. Resultaten härifrån beräknas bli publiceringsklara under första halvåret i år. Liknande undersökningar har tidigare företagits åren 1933 och 1952.

I motionerna omnämns de stora skördeskadorna i vissa delar av landet under senare år. Från och med 1961 års skörd har emellertid införts ett system för permanent skördeskadeskydd baserat på bland annat resultaten av de objektiva skördeuppskattningarna. Beräkningsarbetet i samband med skyddet åvilar i huvudsak statistiska centralbyrån och verket får i detta sammanhang anmäla, att beräkningarna för 1961 års skörd avses bli slutförda under innevarande månad.

I yttrande över motionerna I:235 och II:381 angående inkomstutvecklingen inom jordbruket i Mellansverige påpekar *statens jordbruksnämnd*, att motionärerna i sin motivering redovisar vissa uppgifter om jordbrukarfamiljens totala arbetsinkomst i de berörda områdena i jämförelse med motsvarande data för andra områden. Uppgifterna, som hämtats från lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning, hänför sig till åren 1957—1959 och avser gårdar omfattande 10—30 ha åker. Beträffande den sålunda av motionärerna lämnade sifferredovisningen framhåller jordbruksnämnden följande.

Det torde inte vara möjligt att bland de många begrepp, varmed man söker uttrycka ett jordbruks driftsresultat, framhålla det ena eller det andra som entydigt överlägset. Oavsett vilket mått man använder, måste man ta hänsyn till den arbetsinsats, som ligger bakom inkomsten i fråga. Som exempel på de stora skillnader, som härvidlag föreligger, återger nämnden följande uppgifter från den jordbruksekonomiska undersökningen år 1959 om arbetsinsatsen i jordbruket, uttryckt i fullgoda manstimmar per 10 ha åker (inklusive reducerad betesmark).

	Storleksgrupp	
	10—20 ha	20—30 ha
Götalands södra slättbygder.....	2 638	1 914
Götalands skogsbygder	2 149	1 526
Götalands norra slättbygder.....	2 046	1 400
Svealands slättbygder	1 723	1 315
Svealands skogsbygder	1 794	1 342

Liksom i sitt yttrande över motionerna I:307 och II:387 angående inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket betonar jordbruksnämnden önskvärdheten av att eftersläpningen i resultatredovisningen av den jordbruksekonomiska undersökningen hävs, så att resultaten snarast möjligt framkommer för åren 1960 och 1961. När så skett, kan inkomstutvecklingen för jordbruket i Mellansverige även för dessa år, de första under nuvarande avtalsperiod, ställas i relation till utvecklingen inom landets övriga delar. Genom sammanställning av olika data ur redovisningen torde därvid även orsakerna till eventuellt förekommande regionala olikheter i inkomstutvecklingen i viss utsträckning kunna utrönas.

I fråga om de av motionärerna som tänkbara orsaker till den för det mellansvenska jordbruket ogynnsamma utvecklingen angivna särskilda faktorerna anför jordbruksnämnden följande.

Fodersädspriserna. Jordbruksnämnden kan biträda motionärernas åsikt att ett riktigt avvägt fodersädspris är av största betydelse för odlarna inom de mellansvenska områdena. I anslutning härtill får nämnden framhålla, att de stödåtgärder på fodersädsområdet, som tillämpats under år 1961 och delvis under år 1960, i väsentlig mån torde ha undanröjt de nackdelar för odlarna, som enligt motionärerna rådde under så gott som hela 1950-talet. Det under år 1961 tillämpade systemet innebar realiter en prisgaranti till odlarna, även om garantin formellt var knuten till handeln.

Vad gäller de fortsatta regleringsåtgärderna på fodersädsområdet mot bakgrund av sambandet mellan fodersädspriserna och animalieproduktionen, torde jordbruksnämnden komma att behandla detta problem i samband med den utredning av frågorna om stödet åt fläskproduktionen och fodersädsproduktionen m. m., som uppdragits åt nämnden genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 december 1961. Nämnden vill dock redan nu framhålla, att den omständigheten att i Mellansverige normalt förekommer en viss överproduktion av fodersäd, som används för utfodring i Sydsverige, automatiskt medför, att fodersädsproducenterna i Sydsverige vid eventuellt saluförande av sin fodersäd kan ernå ett högre pris för sin fodersäd än producenten i Mellansverige, enär den senares vara kommer att belastas med högre transportkostnader. Å andra sidan blir förädlingen av fodersäd i form av animalieprodukter förmånligare för den mellansvenske jordbrukaren än för kollegerna i Sydsverige. Det kan ur denna synpunkt synas anmärkningsvärt, att exempelvis fläskproduktionen tagit en förhållandevis större omfattning i Sydän i Mellansverige.

Slaktdjursavgiften. I fråga om en differentiering av slaktdjursavgiften för svin får nämnden, som i denna del ansluter sig till vad förhandlingsdelegationen anfört, härutöver framhålla, att de nuvarande principerna för pris-sättningen på jordbruksprodukter, såsom de utformats i det s. k. sexårsavtalet, förutsätter bland annat, att landet betraktas såsom *en* marknad och att handeln fritt kan ske mellan olika landsdelar. Produktionen av jordbruksprodukter bör därför utan särskilda hinder få utvecklas med hänsyn till de lokala produktionsbetingelserna. En differentiering av slaktdjursavgiften efter geografiska grunder i södra och mellersta Sverige anser jordbruksnämnden även ur administrativ synpunkt vara olämplig. I dessa delar av landet ligger slakterier och besiktningbyråer relativt tätt och transportmöjligheterna kan betraktas som goda. Gällande köttbesiktningsslag lägger inga egentliga hinder i vägen för transport av levande och slaktade svin från ett område till ett annat. För att kringgå syftet med en differentiering föreligger därför risk, att man skulle komma att organisera transporter av levande svin och av fläsk från områden med hög slaktdjursavgift till områden med lägre sådan.

Mjölkcleaningen. I fråga om den utjämning av intäkterna mellan mejerierna, som sker på grundval av statliga författningar, den s. k. mjölkpriscleaningen, kan nämnden helt instämma i vad förhandlingsdelegationen anfört. Nämnden vill i detta sammanhang understryka, att de nuvarande avgifterna uttas efter eu plan, om vilken det förelegat enighet inom mejeriorganisationen. Den merintäkt, som mejerierna får behålla vid försäljning av konsumtionsmjölk beräknas för närvarande inte understiga i genomsnitt cirka 4 öre per kilogram. Då de mellansvenska mejerierna genom områdets struktur har möjlighet att försälja en mycket hög procent av den invägda mjölken i

form av konsumtionsmjölk, innebär detta en inte oväsentlig favör för detta område i förhållande till produktionsområden med en mer begränsad försäljning av konsumtionsmjölk.

Skördeskadorna. Jordbruksnämnden vill vitsorda riktigheten av vad motionärerna anför om den negativa inverkan, som skördeskadorna haft för inkomstutvecklingen i de mellersta jordbruksområdena. Effekten av flera på varandra följande skördeskadeår måste givetvis inverka under en ganska lång följd av år. I de fall, där de första skördeskadorna måst kompenseras genom upptagande av lån, kommer förräntning och amortering av dessa att tynga ekonomin under de påföljande åren. Den på detta sätt alltmer ökade belastningen på ekonomin försvårar genomförandet av önskvärda driftsomläggningar eller andra kapitalkrävande rationaliseringar. Det torde vara bland annat mot bakgrunden av detta förhållande man bör se det ofta jämförelsevis svaga tekniska utbyte av exempelvis mjölkproduktionen i Mellansverige, som redovisas för gårdar knutna till den jordbruksekonomiska undersökningen. Å andra sidan vill nämnden — i likhet med förhandlingsdelegationen — framhålla, att man vid fördelningen av skördeskadeersättningar under de senare åren tagit särskilt stor hänsyn till behovet av skördeskadeersättningar i de mellansvenska områdena.

Jordbrukets förhandlingsdelegation erinrar, i anslutning till sitt yttrande till jordbruksnämnden över motionerna I: 307 och II: 387, vad gäller inkomstutvecklingen i Mellansverige, att motionärerna åberopat undersökningar med år 1959 som slutår, varför det tills vidare icke är möjligt att bedöma, om de senaste åren varit särskilt ogynnsamma. I detta sammanhang påpekar delegationen, att de sammanställningar motionärerna stöder sig på avser hela familjeinkomsten och icke arbetsinkomsten för brukare. Tages hänsyn till den faktiska mindre arbetsförbrukningen på de mellansvenska gårdarna och begränsar man därför jämförelsen till brukarens arbetsinkomster, reduceras skillnaderna till kringliggande jordbruksområden icke oväsentligt.

Vad beträffar de i motionerna I: 235 och II: 381 anförda synpunkterna och förslagen i övrigt anför jordbrukets förhandlingsdelegation följande.

Förhandlingsdelegationen har eftersträvat ett stöd åt fodersädsodlingen bland annat för att förhindra en alltför stor produktion av fläsk. I fråga om såväl 1960 som 1961 års skördar har tillämpats ett stödprisförfarande, vilket bör ha varit till fördel framför allt för Mellansverige. Det torde knappast kunna hävdas annat än att priserna på 1960 års skörd av fodersäd relativt sett varit fördelaktiga för odlarna. Påföljande års rekordskörd av fodersäd tillika med tvånget att sänka brödsädspriserna motiverade en sänkning av stödprisinivån för fodersäd. Som bekant föreslog emellertid förhandlingsdelegationen ett högre stödpris på fodersäd av 1961 års skörd än del, som sedermera fastställdes av statsmakterna. En differentiering av slaktdjursavgiften på svin till förmån för Mellansverige är enligt delegationens uppfattning omotiverad, eftersom fodersäden där är billigare än i andra delar av landet. Beträffande mjölkprisclearingen vill delegationen understryka, att denna utgör en grundförutsättning för att ett högre pris skall kunna utvinnas av konsumtionsmjölken än av produktmjölken. Därest konsumtionsmjölksområdenas merutbyte gjordes väsentligt större än nu, skulle det icke i längden bli möjligt att upprätthålla den områdesindelning, som utgör en förutsättning för att produktmjölksmejerierna icke skall konkurrera på de stora

konsumentmjölksmarknaderna. Vad till slut angår skördeskadorna tillåter sig delegationen att påpeka, att vad som än kan sägas om de fördelningsmetoder i fråga om skördeskadebidrag, som tillämpades i mitten av 1950-talet, särskilt stor hänsyn under de senaste åren tagits till behovet av skördeskadeersättningar i de mellansvenska områdena.

Statistiska centralbyrån hänvisar till sitt nyss återgivna yttrande över motionerna I: 306 och II: 388.

Lantbruksstyrelsen föreslår, att motionerna I: 235 och II: 381 överlämnas till 1960 års jordbruksutredning för att beaktas i dennas arbete. Styrelsen framhåller nämligen, att förevarande problem är av komplexartad natur och torde erfordra ett betydande utredningsarbete. Som bakgrund till sitt förslag anför styrelsen följande.

Med stöd av uppgifter rörande familjejordbrukens inkomster åren 1954—1959 från den jordbruksekonomiska undersökningen framhåller motionärerna, att inkomstutvecklingen främst i landets mellersta delar är mycket ogynnsam. Rent allmänt och för en riktig bedömning av läget må framhållas, att — så länge räkenkapsresultat bearbetats och offentliggjorts — jordbruket i mellersta Sveriges slättbygder i regel uppvisat en lägre lönsamhet än i södra Sveriges slättbygdsområde. Detta torde sammanhånga bland annat med det gynnsammare läget i södra Sverige, framför allt i klimatiskt hänseende, som möjliggör odling därstädes av vissa inkomstbringande växtslag, exempelvis sockerbetor. Men det beror framför allt på att jordbruket i södra Sverige drives mycket intensivare med en mera omfattande animalisk produktion. Utan en sådan är det mycket svårt att på familjejordbruket över huvud taget uppnå en tillfredsställande inkomst. En ensidig vegetabilisk produktion ger icke sysselsättning åt familjejordbrukets arbetskraft, och kan denna icke, såsom ofta är fallet på slättbygden, få arbetstillfällen vid sidan av det egna jordbruket, blir också familjens inkomst låg. Ökad animalisk produktion vid familjejordbruket i mellersta Sverige skulle bidra till ett förbättrat inkomstläge.

Vad som är särskilt anmärkningsvärt — och det är väl detta som motionärerna velat framhålla — är den betydande försämringen under perioden 1954—1959 i fråga om familjejordbrukets inkomster i mellersta Sverige jämfört med södra Sverige. Inom gruppen 10—20 ha var i Götalands södra slättbygder den samlade arbetsinkomsten från jordbruket för åren 1954—1956 tillsammans 30 184 kr. och för åren 1957—1959 31 994 kr., medan i Svealands slättbygder den samlade arbetsinkomsten från jordbruket för åren 1954—1956 var 15 129 kr. och för åren 1957—1959 9 884 kr.

Av bokföringsmaterialet framgår, att skillnaden i jordbruksdriftens intensitet mellan de båda områdena har ökat väsentligt under perioden. Den animaliska produktionens omfattning har ökat betydligt i Götalands södra slättbygder, medan i Svealands slättbygder förhållandet är det motsatta. Vidare har skörden i Svealands slättbygder varit förhållandevis låg under den senare delen av den anförda perioden. Som exempel kan nämnas att spannmålsskörden per ha vid de gårdar, som ingår i den jordbruksekonomiska undersökningen år 1954, var 17 procent lägre i Svealands slättbygder än i Götalands södra slättbygder. För år 1958 var motsvarande siffra 37 procent och för år 1959 43 procent. Slutligen må anföras att prisutvecklingen varit ogynnsam för det extensiva jordbruket under perioden i fråga. Som exempel kan nämnas att i mellersta Sverige priset på vete gått ned med cirka 20 procent, medan producentpriset på mjölk gått upp med cirka 12 procent.

Foderpriserna i och för sig har icke så stor betydelse för jordbruk i denna

storleksklass som man ofta tror. Det kan nämnas att ett 10 procent högre spannmålspris under år 1959 skulle för de i den jordbruksekonomiska undersökningen ingående gårdarna av storleksklassen 10—20 ha medfört 96 kr. i högre inkomster.

I vilken utsträckning slaktdjursavgifterna och clearingen i fråga om priset på mjölk medverkat till den ogynnsamma utvecklingen för mellersta Sverige saknar lantbruksstyrelsen utan närmare utredning möjlighet att bedöma. Med den utveckling i fråga om jordbruksdriften, som ägt rum inom området (extensifiering av driften), torde otvivelaktigt dessa regleringsinstrument ha en ogynnsam inverkan på inkomstutvecklingen. Kvar står i allt fall, att familjejordbruket icke kan bereda sysselsättning åt familjens arbetskraft och ej heller ge tillfredsställande inkomst utan intensiv drift.

Lantbruksstyrelsen har till sitt utlåtande fogat yttranden från samtliga lantbruksnämnder och hushållningssällskap med undantag av nämnderna och sällskapen i Gotlands län och de fyra nordligaste länen.

Den i motionerna föreslagna skyndsamma utredningen förordas av lantbruksnämnderna i Stockholms län och stad, i Södermanlands, Kronobergs, Kalmar, Kristianstads, Örebro och Västmanlands län samt av hushållningssällskapen i Stockholms län och stad, i Kronobergs, Kalmar, Kristianstads, Värmlands och Västmanlands län.

Även lantbruksnämnden i Hallands län förordar utredning men ifrågasätter starkt, om en sådan utredning bör begränsas till Mellansverige och vissa delar av Götaland. Lantbruksnämnden i Värmlands län tillstyrker utredning, även om motionen enligt nämnden i huvudsak innehåller sådana fackliga frågor, som nämnden inte anser sig ha anledning att beröra. Lantbruksnämnden och hushållningssällskapet i Gävleborgs län har inte något att erinra mot att en utredning tillsättes men understryker bland annat, att eventuella åtgärder inte får medföra inkomstinskränkningar för det norrländska jordbruket, som arbetar under säkerligen lika svåra förhållanden som jordbruket i de landsdelar, som motionerna avser.

Hushållningssällskapen i Uppsala och Södermanlands län förordar, att åtgärder snarast vidtas för att förbättra det mellansvenska jordbrukets ekonomi. Örebro läns hushållningssällskap understryker behovet av effektivt stöd åt fodersådsodlingen som en förutsättning för en förbättrad lönsamhet för jordbruket i Örebro län.

Lantbruksnämnden och hushållningssällskapet i Östergötlands län förordar, att jordbruksnämndens utredningsuppdrag om slaktdjursavgifter, fläskproduktion och fodersådspriser utvidgas att gälla även mjölkeclearingen och eventuellt andra frågor, som kan ha samband med det av motionärerna påtalade förhållandet i fråga om inkomstutvecklingen för jordbruket inom landets olika delar.

Lantbruksnämnderna i Uppsala samt Göteborgs och Bohus län tillstyrker visserligen det av motionärerna framförda förslaget om utredning men ifrågasätter, om denna inte lämpligen bör uppdras åt 1960 års jordbruksutredning. Lantbruksnämnderna och hushållningssällskapen i Jönköpings län och Älvsborgs läns norra område samt hushållningssällskapet i Göteborgs och

Bohus län finner det tveksamt med särskild utredning med hänsyn till att 1960 års jordbruksutredning pågår.

Lantbruksnämnderna och hushållningssällskapen i Älvsborgs läns södra område och Kopparbergs län samt hushållningssällskapet i Hallands län tar ingen ståndpunkt till frågan om utredning. Malmöhus läns lantbruksnämnd och hushållningssällskap finner sig, även om de är väl införstådda med de synpunkter och önskemål, som berörs i motionerna, sakna anledning att ta närmare ståndpunkt till de yrkanden, vari motionerna utmynnar.

Lantbruksnämnderna och hushållningssällskapen i Blekinge och Skaraborgs län anser — med hänvisning till att de i motionerna berörda spörsmålen bör övervägas av jordbrukets förhandlingsdelegation respektive 1960 års jordbruksutredning — att motionerna inte bör föranleda någon åtgärd.

Till belysning av innehållet i de av lantbruksnämnderna och hushållningssällskapen avgivna yttrandena torde ur desamma följande få återges.

Stockholms läns och stads lantbruksnämnd och *hushållningssällskap* anför i huvudsak följande. Liknande synpunkter förs fram även i yttrandena från nämnderna och sällskapen i Uppsala och Södermanlands län.

Hushållningssällskapet delar motionärernas uppfattning, att inkomstutvecklingen under senare år varit synnerligen ogynnsam inom det mellansvenska jordbruket. Därtill kommer att gårdarnas skogsinkomster samtidigt har sjunkit mycket starkt. Det mellansvenska jordbrukets läge är därför, även bortsett från alla inkomstjämförelser, mycket besvärligt. Sammanställning av bokföringsmaterial från den jordbruksekonomiska undersökningen inom hushållningssällskapets verksamhetsområde visar samma tendens som det material, som redovisas i till motionen fogad tabellsammansställning rörande Svealands slätt- och skogsbygder.

De mellansvenska jordbruken har i jämförelse med den sydsvenska nackdelen av något sämre naturliga produktionsförutsättningar. Å andra sidan har de genom att de ligger nära de stora konsumtionsorterna, fördelen av bättre naturliga avsättningsmöjligheter. Denna fördel har dock i det närmaste eliminerats genom rådande jordbruksprisregleringar, som nästan utjämnar priserna, så att jordbruk, som ligger nära konsumtionscentra, ej får bättre priser än de som ligger långt bort. Det är ingen tvekan om att ett av jordbruksprisregleringarnas slutresultat är, att avsevärda belopp, framför allt genom mjölkutjämnings- och slaktdjursavgifterna, överföres från de inkomstsvaga, mellansvenska jordbruken, till de inkomststarkare sydsvenska.

De senaste årens skördeskador har också i särskilt hög grad drabbat Mellansverige och den ofullständiga kompensationen för dessa har därför varit mest kännbar där.

Under den jämförelsevis långa vintern i Mellansverige sysselsättes arbetskraften på gårdarna ofta med arbeten, som har låg lönsamhet. En anledning till detta torde vara, att man tidigare vant sig vid att lita till inkomster från skogen och arbete i densamma, varför man ej i samma mån som i Sydsverige varit angelägen om att under vintern skapa sysselsättning genom en intensiv animalisk produktion.

Hushållningssällskapet, som i huvudsak kan ansluta sig till i motionen framförda synpunkter, vill förorda att följande förhållanden och åtgärder överväges.

Fodersädspriset. För det mellansvenska jordbruket med dess stora salu-

överskott av fodersäd, är priset på denna av stor betydelse. Importskyddet för fodersäden, som nu är mindre än hälften av brödsädens, bör höjas så långt det är möjligt. Priset på fodersäden får dock ej sättas högre, än att man får avsättning för större delen av den inom landet. Det hösten 1961 påbörjade prissättningssystemet med ett från hösten till våren stigande fodersädespris verkar stabiliserande på marknaden och det bör tillämpas även i fortsättningen. För att stödja fodersädespriset bör lagring kunna ske med statlig prisgaranti när så är nödvändigt.

Slaktdjursavgifterna. Man bör undersöka om slaktdjursavgifterna kan differentieras så, att de områden, som har en avsevärt högre produktion än det egna områdets konsumtion, i första hand får bära exportförlusterna genom högre slaktdjursavgifter. En sådan differentiering torde ej vara svår att administrera, om man låter slaktdjursleverantörens hemort och ej slakteriets läge vara avgörande för slaktdjursavgiftens storlek. Slaktdjursavgiften blir då inget motiv för leverantör att sända sina slaktdjur till något slakteri utanför hemorten. Även vid en områdesdifferentiering skulle det därför på varje slakteri bli samma slaktdjursavgifter för praktiskt taget alla leverantörerna.

Mjölclearingen. Den åtgärd, som skulle kunna medföra den största ekonomiska förbättringen för det mellansvenska jordbruket, är otvivelaktigt en ändring av grunderna för mjölkutjämningsavgiftens fördelning. Om de mejerier, som levererar konsumtionsmjölk, finge behålla en större del av denna avgift, skulle detta starkt stimulera mjölkproduktionen i Mellansverige. Det bör också övervägas om det statliga mjölkpristillägget kan utformas så, att den mellansvenska mjölkproduktionen i någon mån gynnas. Då även inom hushållningssällskapets verksamhetsområde en hel del jordbruk nedlagt sin mjölkproduktion får mjölken hämtas från allt längre bort belägna orter för att täcka Stockholms ökade konsumtion. Förutom att begränsa transportkostnaderna vore det även ur näringsgeografisk synpunkt, med hänsyn till bl. a. mjölk kvalitén, önskvärt med en ökad mjölkproduktion i Stockholms-området.

Skördeskadorna. Då den ofullständiga compensationen för skördeskadorna i särskilt hög grad drabbat det mellansvenska jordbruket, vore ett särskilt statsstöd här motiverat. En sanering av lånen för stödlånetagarna framstår därvid som särskilt angeläget. Den, som har flera stödlån, borde få dessa sammanslagna till ett enda, mera långfristigt lån.

Produktionsrådgivning och ökad animalieproduktion. Det mellansvenska jordbruket har i stort sett något sämre produktionsresultat än det sydsvenska. Till en del har detta sin grund i naturliga förhållanden, som ej kan ändras. Klyftan skulle dock kunna minskas genom en förbättrad rådgivning till jordbrukarna i Mellansverige. Denna rådgivning skulle huvudsakligen bestå i individuell produktionsrådgivning. Ett stöd för att få i gång en effektiv produktionsrådgivning inom animalieproduktionen i Mellansverige är därför också en angelägen åtgärd. I första hand skulle rådgivningen sikta till att få till stånd en ökad och förbättrad animalieproduktion. Detta bör resultera i bättre avsättning för fodersäden och en ökad produktivitet i arbetet även under vintern. Härigenom skulle slaktdjursavgiften också till en större del få stanna inom Mellansverige. En ökad gödsvinsuppfödning här skulle också ge bättre avsättningmöjligheter i Mellansverige för den för familjejordbruket så lämpliga smågrisproduktionen.

Jönköpings läns lantbruksnämnd och hushållningssällskap anför, att inkomstutvecklingen även i Jönköpings län varit långt ifrån tillfredsställan-

de. Detta torde dock huvudsakligen ha sin grund i andra omständigheter än dem, som motionärerna vill ändra på.

Kalmar läns lantbruksnämnd och *hushållningssällskap* redovisar vissa regionala uppgifter ur den jordbruksekonomiska undersökningen samt anför i anslutning härtill bland annat följande.

Utan tvivel föreligger betydande svårigheter, då det gäller att ur tillgängligt material draga närmare slutsatser rörande skillnader mellan olika landsändar i fråga om jordbrukets inkomstutveckling och ekonomiska läge. Om nu angivna svårigheter är stora, måste det te sig ännu mera komplicerat att föreslå åtgärder av det slag, som åsyftas i motionerna. Dylika åtgärder måste nämligen av allt att döma komma att beröra många stora sektorer av jordbruksnäringen ävensom skilda delar av landet, varför grundliga utredningar och överväganden erfordras. Fråga är därför, om verkliga fördelar — tidsmässiga eller andra — kan uppnås av att utbryta ifrågavarande problemkomplex ur det utredningssammanhang, som det — vilket även motionärerna antytt — kan förutsättas redan tillhöra, nämligen 1960 års jordbruksutrednings arbetsuppgifter. Denna fråga anser sig förvaltningsutskottet och lantbruksnämnden icke kunna närmare bedöma.

Hallands läns lantbruksnämnd anför bland annat följande.

Det sämre ekonomiska utbytet just i mellersta Sverige synes i icke så ringa grad vara beroende av de omfattande skördeskadorna framför allt inom dessa områden under en följd av år. Då risken för skördeskador synes vara störst å jordbruk med kreaturslös drift, där växtodlingen i huvudsak är inriktad på spannmålsodling, kan det starkt ifrågasättas, om en sådan produktionsinriktning inom dessa bygder bör stimuleras med bättre avvägda fodersädspriser. Det synes föga sannolikt att frågan om fodersädspriserna kan lösas tillfredsställande med mindre än att jordbruksområdena i landet i sin helhet kommer in i bilden. Samma kan sägas om slaktdjursavgifterna och mjölkclearingen. Det synes nämnden som om varje ingrepp i nu nämnda orsaker till den för mellansvenska jordbruket ogynnsamma utvecklingen i stort sett endast kommer att innebära en försämring för motsvarande jordbrukarkategori inom andra produktionsområden. Åberopade resultat av den jordbruksekonomiska undersökningen talar inte för skäligheten av enbart en omreglering.

Hallands läns hushållningssällskap anför i viss mån samma synpunkter och framhåller bland annat följande.

I anledning av motionerna vill förvaltningsutskottet erinra om att hösten 1960 fastställdes ett relativt högt fodersädspris, som senare under året kunde upphållas på grund av överskott å fodersäd. Härtill har bidragit en god skörd men också en ökad övergång till odling av fodersäd i stället för brödsäd i Mellansverige. Att differentiera slaktdjursavgifterna områdesvis måste medföra uppenbara orättvisor. Denna fråga såväl som mjölkclearingen synes närmast vara frågor, som bör behandlas internt inom jordbrukets riksorganisationer och icke bli föremål för riksdagsbehandling.

Västmanlands läns lantbruksnämnd och *hushållningssällskap* tillstyrker visserligen motionsyrkandet om utredning men anför i viss utsträckning kritiska synpunkter på motiveringarna i motionerna. Sålunda framhålls bland annat följande.

I motionerna har för att belysa inkomstfördelningen i landet använts de resultat, som framkommit i den jordbruksekonomiska undersökningen för gruppen 10—20 ha. Att vid denna gårdsstorlek endast ta hänsyn till inkomster från jordbruket torde i dagens läge ej vara realistiskt. Vidare kan anföras att de i motionerna redovisade relationerna på intet sätt är några nyheter. Aberopad statistik hänför sig till åren närmast före nu gällande avtalsperiod. För en rätt bedömning av nuläget hade man bort utgå från resultat från åren 1960—1961.

När man i motionen behandlar fodersädspriserna, så torde de gårdar motionärerna diskuterat — 10—20 ha åker — endast i mycket ringa omfattning producera fodersäd till avsalu i sådan mängd, att det är avgörande för deras ägares ekonomi. Snarare torde brukarna av en stor del av dessa gårdar köpa fodersäd för sin animalieproduktion. Detta är särskilt fallet, då en anpassning av driften skett mot en intensivare djurhållning, som ger full sysselsättning för brukaren och hans familj. Enligt tillgänglig statistik är antalet djurenheter på gårdar mellan 10 och 20 ha nästan dubbelt så stort inom Götalands södra slättbygder som i Svealands slättbygder. På detta sätt måste en del av de av motionärerna påtalade skillnaderna i inkomster från jordbruket i olika delar av landet förklaras.

Alldeles oavsett gårdsstorlek kämpar jordbruket i Mellansverige med stora ekonomiska svårigheter. Hushållningssällskapet och lantbruksnämnden ställs dagligen i sin verksamhet bland länets lantbrukare inför de stora problem — främst av finansiell art — som lantbrukarna måste bemästra. Skördeskador, brist på arbetskraft, ökade omkostnader men oförändrade eller sänkta produktpriser utsätter deras ekonomi för stora påfrestningar. Ovissheten om framtiden verkar också nedbrytande och försvårar den planläggning på längre sikt, som inom jordbruket är nödvändigare än inom många andra näringar.

Vad gäller förhållandet mellan priserna på fodersöd och brödsäd och i ännu högre grad frågor rörande mjölkclearing, så torde det enligt vår mening mera ankomma på jordbrukets egna organisationer än på statsmakterna att åstadkomma de lämpliga avvägningarna. Detsamma gäller även slaktdjursavgifterna. Den i motionen föreslagna differentieringen av dessa garantier i det långa loppet ej den avsedda effekten. Exempelvis kan transporter av djur från ett område till ett annat äventyra den.

I yttrandena från *Kopparbergs läns lantbruksnämnd* och *hushållningssällskap* framhålls, att det är uppenbart, att en av orsakerna till jordbrukets ringa lönsamhet är att finna i den inom vissa områden av länet långt drivna ägosplittringen och de på sina håll kaotiska äganderättsförhållandena. Vidare anføres bland annat följande.

Det synes i detta sammanhang böra framhållas, att orsakerna till rådande skillnader i jordbrukets lönsamhet mellan södra Sverige och härvarande område torde, förutom olikartade naturliga förutsättningar att bedriva jordbruk, vara att jordbrukarna inom området i mindre utsträckning än inom de egentliga jordbruksområdena i landet genomgått yrkesutbildning. Detta förhållande inverkar givetvis också på deras möjligheter att optimalt utnyttja olika produktionsresurser för en ekonomisk uppläggning av jordbrukets driften. Erfarenheter från härvarande län ger vid handen, att jordbrukets lönsamhet påverkas i positiv riktning av en intensifierad rådgivningsverksamhet.

I utlåtandet över motionerna I:379 och II:457 angående åtgärder mot den kommersiella storproduktionen av animalier upplyser *statens jordbruksnämnd*, att den avser att verkställa sådan utredning, som nämns i motionerna. Nämnden anför därvid i huvudsak följande.

Med motionerna avses att åvägabringa utredning och förslag angående erforderliga åtgärder mot den kommersiella storproduktionen inom animalieområdet i syfte att skydda den jordbrukspolitiska målsättningen. Motionärerna har härvid anknutit till den utredning, som enligt begäran av 1961 års höstriksdag skall göras beträffande frågorna om stödet åt fläskproduktionen och fodersädsproduktionen ävensom rörande sambandet mellan åtgärderna till stöd åt dessa produktionsgrenar. Detta utredningsuppdrag har genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 december 1961 överlämnats till jordbruksnämnden. Inom ramen för det åt nämnden lämnade utredningsuppdraget torde ligga att så långt möjligt kartlägga de problem, som uppkommer genom strukturförskjutningar på det aktuella området. I sammanhanget kan nämnas, att 1960 års jordbruksutredning till nämnden under hand framfört önskemål om ett klarläggande av de frågor, som är förbundna med de fortlöpande strukturförändringarna inom jordbruket. Nämnden avser med hänsyn till här nämnda förhållanden att verkställa sådan utredning.

Jordbrukets förhandlingsdelegation tillstyrker i yttrande till jordbruksnämnden, att det åt nämnden hösten 1961 lämnade uppdraget att utreda frågorna om stödet åt fläskproduktionen och fodersädsproduktionen ävensom om sambandet mellan åtgärderna till stödet åt dessa produktionsgrenar utvidgas med uppdrag att även behandla frågan om den kommersiella storproduktionen av animalier. Förhandlingsdelegationen upplyser, att den till jordbruksnämnden överlämnat den av motionärerna åberopade utredningen om den kommersiella storproduktionen.

Statens jordbruksnämnd framhåller i utlåtandet över motionerna I:180 och II:225 angående brödsädsprisernas anpassning till förskjutningar på utlandsmarknaden i huvudsak följande.

Som ett skäl för sitt yrkande på en omprövning av den tekniska utformningen av brödsädsprisernas anpassning till förskjutningar på utlandsmarknaden åberopar motionärerna bland annat följande yttrande av departementschefen i propositionen 1959:147 (s. 50, första stycket, andra meningen): »Anpassningen av inlandspriserna till förskjutningarna på världsmarknaden sker i huvudsak årsvis.» Vad som här avses med uttrycket »i huvudsak» framgår inte i sammanhanget. Det må emellertid noteras att det vare sig i jordbruksnämndens skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 mars 1959 eller i andra handlingar framskymtar någon tanke på att kunna företa prisjusteringar under löpande försörjningsår. Vidare må nämnas att i departementschefens nyssnämnda yttrande (prop. 1959:147, s. 50, andra stycket) anförs bland annat följande: »Eftersom anpassningen av inlandspriserna till den internationella marknadsutvecklingen i fråga om brödsäd sker endast en gång årligen ...» Uppfattningen att inlösenpriset måste vara fast under försörjningsåret och oberoende av utvecklingen på världsmark-

naden förstärks ytterligare av den därefter följande meningen, vari sägs att, »om utlandspriserna stiger, så att export av brödsäd kan ske utan bidrag, skall exportavgifter på såväl brödsäd som mjöl kunna uttagas». Det fastställda priset skall alltså gälla, även om det internationella prisläget skulle undergå så stora förändringar, att export utan bidrag skulle bli möjlig, d. v. s. i lägen där världsmarknadspriset överstiger inlandspriset.

I anledning av motionärernas påpekande att i tidigare regleringsskeden spannmålspriserna kunnat regleras i efterhand, varmed väl åsyftas hösten 1958, må erinras om att föreningen Svensk spannmålshandel — efter överenskommelse mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation samt med Kungl. Maj:t godkännande — för leveransgill brödsäd av 1958 års skörd, betalade ett fast tillägg av 4 kr. per dt utöver fastställt inlösenpris. Denna efterbetalning skedde dock inte på grund av ändringar i världsmarknadspris eller importavgifter utan var ett rent skördeskadebidrag.

Av vad här sagts torde enligt jordbruksnämndens mening framgå, att man näppeligen torde kunna tolka departementschefens anförande i propositionen 1959: 147 på här berörda punkt så, som motionärerna synes vilja göra. Vidare anför jordbruksnämnden följande.

Som påpekas i motionerna fastställs inlösenpriserna för vete och råg av regleringsföreningen Svensk spannmålshandel, därvid hänsyn tas till världsmarknadens läge samt gällande importskydd. Det må betonas, att den omständigheten, att priset därefter blir oberoende av förändringar i införelsavgifterna, kan vara även till fördel för jordbruket. När t. ex. inlösenpriset för 1960 års skörd fastställdes, var införelsavgiften 17 kr. 20 öre per dt. I oktober samma år sänktes avgiften till 14 kr. 75 öre per dt. När den sedan den 1 februari 1961 höjdes till 16 kr. 35 öre per dt, var den fortfarande 85 öre per dt lägre än den avgift, som låg till grund för garanti-prissättningen.

Med anledning av motionärernas uttalande att — om en viss justering skett i samband med införelsavgiftshöjningen i september — det inte skulle ha rört sig om några stora kvantiteter, vill jordbruksnämnden framhålla, att av 1959, 1960 och 1961 års brödsädsskördar hade respektive 71,1, 59,2 och 65 (prognos) procent levererats vid september månads utgång. Därvid må observeras, att den långsammare leveranstakten år 1960 berodde på torknings- och lagringssvårigheter vid lagerhusen.

Jordbruksnämnden finner liksom motionärerna att en ändring av grunderna för ett fastställt inlösenpris skulle vara förenad med stora svårigheter. Nämnden ifrågasätter för egen del om det över huvud taget är möjligt att inom de nuvarande prissättningsreglernas ram finna någon sådan formel för retroaktiv reglering av betalningen till jordbrukarna, som talas om i motionerna, och framhåller i detta sammanhang, att redan jordbruksprisutredningen ingående studerat hithörande problem (SOU 1954: 39). Nämnden kan därför inte biträda motionärernas begäran om en omprövning av den tekniska utformningen av brödsädsprisernas anpassning till förskjutningar på utlandsmarknaden.

I anledning av förslaget i motionerna I:179 och II:226 om beredskaps- och utjämningslagring av fodersäd understryker *statens jordbruksnämnd* i likhet med motionärerna angelägen-

heten av beredskapslagring av vissa livsviktiga förnödenheter. Ur ren beredskapssynpunkt synes emellertid enligt jordbruksnämndens mening en lagring av brödsäd böra tillmätas större värde än lagring av fodersäd, i det att brödsäden förutom till förmalning till människoföda i stor utsträckning även kan användas till foder. Endast då det gäller hästfoder torde brödsäden inte vara lämplig. En ökad beredskapslagring bör sålunda enligt nämndens mening i förevarande sammanhang närmast omfatta brödsäd. De med en utjämningslagring av fodersäd sammanhängande frågorna torde enligt nämnden komma att bli behandlade vid den utredning av frågorna om stödet åt fläsk- och fodersädsproduktionen, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 december 1961 uppdragits åt nämnden.

Jordbrukets förhandlingsdelegation anför i yttrande till jordbruksnämnden, att förhandlingsdelegationen inte har något att erinra mot en skyndsamt prövning av möjligheterna till beredskaps- och utjämningslagring av fodersäd. Vidare upplyser förhandlingsdelegationen, att den igångsatt vissa utredningar för att belysa frågan om hur utjämningslagring av fodersäd kostnadsmässigt ställer sig jämfört med export.

I utlåtandet över motionen II:617 angående produktionen och avsättningen av smör meddelar *statens jordbruksnämnd* följande beträffande hittills företagna åtgärder.

Sedan den av Svenska mejeriernas riksförening företagna prissänkningen på smör på den inhemska marknaden från och med den 1 februari 1962 ligger smörpriset 20 öre under den nedre prisgränsen. I reglerna för prissättningen på smör ingår bland annat den bestämmelsen, att året indelas i två säsonger i fråga om prisgränserna. Under förutsättning att smörpriset inte undergår någon ändring, kommer från och med den 1 april det nuvarande smörpriset att ligga exakt på den nedre prisgränsen. Det kan dock förväntas att, när den s. k. inkomstregeln inom kort utlöses och prisgränserna i anslutning därtill omräknas efter gällande regler, smörpriset åter kommer att ligga under den nedre prisgränsen. Nämnden följer därför utvecklingen med uppmärksamhet och har redan företagit vissa erforderliga åtgärder. Sålunda kan nämnas, att införselavgiften för smör från och med den 23 februari 1962 höjts till 1 kr. 51 öre per kg eller det högsta belopp, som nämnden enligt Kungl. Maj:ts bestämmelser äger utta. Denna införselavgift (jämt gällande kompensationsavgift) har vid det för närvarande låga priset visat sig tillräcklig för att helt förhindra import av smör. Importen var även före sistnämnda dag mycket obetydlig. Det nuvarande låga smörpriset får sålunda i första hand tillskrivas faktorer på den inhemska marknaden. Nämnden har vidare företagit vissa konsumtionsbefrämjande åtgärder för andra mejeriprodukter än smör för att underlätta avsättningen av överskott på smörfett. Nämnden har sålunda till allmän, konsumtionsbefrämjande reklam för smör och ost under innevarande år anvisat riksföreningen tillhoppa 1,7 miljoner kr. av regleringsmedel. Av samma medel har till riksföreningens förfogande ställts vissa belopp till avsättningsbefrämjande åtgärder för vissa andra mejeriprodukter, såsom ost och torrmjök, vari ingår smörfett.

Vidare upplyser jordbruksnämnden, att en viss förbättring av marknadsförhållandena för närvarande föreligger och att prissänkningen bland an-

nat synes ha medfört, att smörkonsumtionen ökat. Skulle i fortsättningen förhållandena påkalla sådana åtgärder, som förutsätter beslut av Kungl. Maj:t eller riksdagen, uppger sig nämnden givetvis komma att underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning.

Jordbrukets förhandlingsdelegation erinrar i yttrande till jordbruksnämnden om att statsmakterna enligt sexårsavtalet är skyldiga att »med alla till buds stående medel» skydda den nedre prisgränsen för en jordbruksregleringsvara. Förhandlingsdelegationen förutsätter, att statsmakterna är beredda infria denna förpliktelse, om prisutvecklingen i fråga om smör så skulle motivera.

I propositionen 1962: 95 har å s. 3—6 lämnats redogörelse för av jordbruksnämnden avgivna förslag såvitt rör anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Å s. 6—12 återges jordbruksnämndens skrivelse den 21 november 1961 angående införselavgiftsmedel m. m. och å s. 12—31 jordbruksnämndens framställning den 30 januari 1962 i vissa frågor rörande jordbruksregleringen m. m. Vidare lämnas å s. 31—36 en redogörelse för jordbruksnämndens framställning angående prisutjämning för äggalbumin jämte däröver avgivna yttranden.

Utskottet tillåter sig hänvisa till propositionens förenämnda redogörelser.

Departementschefen

Efter förenämnda redogörelser har departementschefen anfört följande.

»Såsom framgår av den föregående redogörelsen har statens jordbruksnämnd föreslagit överföring av vissa varor till jordbruksregleringen. Förslaget avser främst *makaroner, spagetti och liknande produkter* samt *s. k. kakmix*. Frågan om överföring av dessa varor till jordbruksregleringen behandlades senast vid 1961 års riksdag. De ytterligare erfarenheter, som hittills framkommit i frågan, utgör enligt min mening inte skäl för att nu ändra gränsdragningen mellan införselavgiftsbelagda och tullbelagda varor. Den förändring av tulltaxan, som kan anses motiverad med hänsyn till de höjda införselavgifterna på råvarorna vid tillverkning av ifrågavarande produkter, kommer att behandlas och anmälas av chefen för finansdepartementet.

Jordbruksnämndens förslag om överföring till jordbruksregleringen inbegriper även *hundbröd*. Med beaktande av att frågan om gränsskydd för denna vara nyligen prövats av Kungl. Maj:t anser jag mig inte heller i denna del böra biträda nämndens förslag.

I fråga om gränsskyddet för fjäderfäkött och levande fjäderfä må erinras, att dessa varuslag tillhör de jordbruksprodukter, för vilka hittills inte fastställts mittpriser eller prisgränser och för vilka endast bestäms en införselavgift, som utgår med vissa procent av varans

införselvärde. Införselavgiften för fjäderfäkött och levande fjäderfä utgör för närvarande 39 procent.

Jordbruksnämnden hemställer nu om bemyndigande att anpassa prisregleringen för fjäderfäkött och levande fjäderfä till samma system, som gäller för flertalet övriga jordbruksreglerade varugrupper. Förslaget innebär bland annat, att mittpris och prisgränser skall fastställas för de viktigaste slagen av fjäderfäkött, nämligen gödkyckling (broiler) och kalkon, och att införselavgifter skall bestämmas till belopp, som är fasta, så länge priset på gödkyckling respektive kalkon ligger mellan prisgränserna. Till stöd för sin framställning åberopar jordbruksnämnden bland annat, att stigande konsumtion av fjäderfäkött kunnat konstateras och att en aktualiserad frilistning av varan vid import från dollarområdet kan få en starkt pristryckande effekt på den svenska marknaden. För dessa varor har vidare under senare år framkommit prisnoteringar, som enligt nämnden utgör ett tillfredsställande underlag för en prisreglering. I sina förslag har nämnden beaktat, att den ändrade konstruktionen av pris skyddet inte leder till någon ändring i detta skydds nuvarande nivå.

Med hänsyn till vad jordbruksnämnden anfört i ämnet anser jag mig böra förordna den föreslagna omläggningen av prisregleringen och gränsskyddet för fjäderfäkött m. m. Som mätare av den inhemska prisnivån för gödkyckling bör, såsom nämnden föreslagit, användas det aritmetiska medeltalet för vissa av nämnden närmare angivna priser, vilka noteras av Svenska ägghandelsförbundet, Kooperativa förbundet, Aktiebolaget Felix och Aktiebolaget Findus. Mittpriset för gödkyckling bör i enlighet med nämndens förslag fastställas till 6 kr. 50 öre per kilogram med prisgränserna vid 7 kr. 25 öre respektive 5 kr. 75 öre per kilogram. Om den övre eller den nedre prisgränsen för gödkyckling över- eller underskrids, skall de särskilda åtgärder, som i allmänhet kan förekomma vid över- eller underskridande av prisgräns, kunna tillämpas beträffande varuslag, som tillhör stat. nr 01.05.100, 02.02.100 och 900, 02.03.009, 02.05.509 samt 02.06.801 och 905.

Som mätare av den inhemska prisnivån för kalkonkött bör i enlighet med jordbruksnämndens förslag användas det aritmetiska medeltalet av Svenska ägghandelsförbundets prisnoteringar för vissa av nämnden närmare angivna viktklasser. För kalkonkött bör mittpriset utgöra 7 kr. 25 öre per kilogram med prisgränserna vid 8 kr. 25 öre respektive 6 kr. 25 öre per kilogram. De särskilda åtgärder, som i allmänhet kan förekomma, när prisgräns över- eller underskrids, bör i fråga om kalkonkött kunna tillämpas i fråga om varuslag, som tillhör stat. nr 01.05.900 och 02.02.800.

I enlighet med jordbruksnämndens förslag bör vidare för alla slag av fjäderfäkött fastställas en införselavgift av 1 kr. 70 öre per kilogram. För levande fjäderfä bör införselavgiften fastställas till 1 kr. 15 öre per kilogram.

De här förordade prisgränserna och införselavgifterna bör såsom jordbruksnämnden föreslagit tillämpas från och med den 1 september 1962. Redan dessförinnan bör de vid utlösning av någon av jordbrukets spärr-

regler ändras på motsvarande sätt som kan komma att ske i fråga om huvuddelen av övriga jordbruksprodukter.

Den i tidigare prisregleringspropositioner berörda frågan om omläggning av kvalitetsbestämmelserna vid inlösen av brödsädd torde — med hänsyn till vad föreningen Svensk spannmålshandel och jordbruksnämnden enligt den föregående redogörelsen anfört i ämnet — inte kunna prövas nu. Det är emellertid min avsikt att ta upp spørsmålet till behandling, så snart förutsättningarna för omläggningen närmare klarlagts.

Vid 1961 års riksdag (prop. 117, s. 49; JoU 29, s. 14) berördes frågan om differentiering av prisregleringen på matpotatis. Därvid redovisades, att Kungl. Maj:t uppdragit åt jordbruksnämnden att inkomma med förslag till skilda mittpriser och prisgränser för å ena sidan ordinär och å andra sidan SMAK-märkt potatis ävensom i fråga om gränsskyddet för sådana varor. Nämnden har i skrivelse den 19 september 1961 ingående redogjort för möjligheterna till dylik differentiering. Enligt nämndens uppfattning, vilken synes böra godtas, kan en dubbling av prisregleringssystemet på matpotatisområdet inte genomföras på tillfredsställande sätt. Vad sålunda förekommit torde böra bringas till riksdagens kännedom.

Såsom framgår av det föregående har jordbruksnämnden framlagt förslag till lösning av vissa problem, som uppkommit i samband med tillämpningen av E F T A - k o n v e n t i o n e n. Förslagen berör torkat äggalbumin och vissa slag av kärnbindemedel. Dessa varuslag är underkastade den svenska jordbruksregleringen men har inom EFTA hänförts till industrisektorn, varav följer att införselavgifterna avtrappas vid import från EFTA-länderna. De svenska industrier, som tillverkar äggalbumin och kärnbindemedel, får härigenom ett successivt minskat importskydd, samtidigt som införselavgifterna för de vid tillverkningen använda jordbruksråvarorna stegras.

I fråga om *torkat äggalbumin*, d. v. s. äggvitpulver och äggvitekrystaller (stat. nr 35.02.102), ligger priserna sedan flera år tillbaka under den nedre prisgränsen. Till följd härav uttas från och med den 1 januari 1960 en förhöjd införselavgift av 13 kr. per kilogram vid import av varan från andra än EFTA-länder. Avgiften har gentemot sistnämnda länder avtrappats och är från och med den 1 mars 1962 7 kr. 80 öre per kilogram. För att möta den i anledning av sänkningen av införselavgiften ökade konkurrensen har tillverkarna måst sänka priserna. I samband härmed har jordbruksnämnden bemyndigat Sveriges export- och importförening för ägg att, i avvaktan på en mera varaktig lösning av problemet, i högst den omfattning, som svarar mot avtrappningen av införselavgiften, stödja den inhemska äggtorkningsindustrin genom tillskott av införselavgiftsmedel, som är tillgängliga för föreningen.

Med sitt nu framlagda förslag avser jordbruksnämnden att få till stånd en mera varaktig lösning av prisutjämnningen för äggråvarorna till ägg-

torkningsindustrin. Förslaget innebär, att nuvarande prisregleringssystem för torkat äggalbumin upphävs och att införselavgiften begränsas till ett fast manufaktureringsskydd om 3 kr. per kilogram. Prisutjämning skall i stället ske genom att industrin för de kvantiteter ägg, som åtgår för framställning av torkat äggalbumin för hemmamarknadens behov och som inköpts från medlemmar i Sveriges export- och importförening för ägg, efter ansökan erhåller ett av jordbruksnämnden bestämt bidrag, vilket inte får överstiga 50 procent av den vid inköpstillfället utgående införselavgiften för ägg i skal.

Jordbruksnämndens förslag har i huvudsak godtagits av den berörda industrin och av jordbrukets förhandlingsdelegation. Inte heller de myndigheter, som yttrat sig över förslaget, har i princip något att erinra. Generaltullstyrelsen ifrågasätter dock, om det finns tillräcklig anledning att bibehålla någon del av införselavgiften på äggalbumin.

För egen del finner jag det ur flera synpunkter angeläget, att den svenska ägg-torkningsindustrin även framgent kan arbeta under villkor likvärdiga med dem, som gäller för konkurrerande utländsk industri. Inte minst de av veterinärstyrelsen åberopade livsmedelshygieniska skälen torde tala härför. På grund härav förordar jag, att jordbruksnämndens förslag godtas.

Jordbruksnämnden har uppskattat den produktion av torkat äggalbumin, för vilken prisutjämning kan komma att ske, till omkring 55 ton per år. För tillverkning av denna kvantitet beräknas åtgå äggvitan av omkring 900 ton ägg i skal. Efter senaste regelutlösning utgör införselavgiften för ägg mellan prisgränserna 1 kr. 38 öre per kilogram. Med utgångspunkt från dessa uppgifter samt från att prisutjämningsbeloppet i genomsnitt kommer att utgöra omkring 40 procent av införselavgiften för ägg kan storleken av de medel, som årligen behöver disponeras för prisutjämnningen, beräknas till för närvarande omkring 500 000 kr. De för prisutjämnningen erforderliga medlen synes böra ställas till förfogande ur de införselavgiftsmedel, som inflyter utöver normalramen för den egentliga, löpande prisregleringsverksamheten.

Det sålunda förordade systemet för prisutjämning och manufaktureringsskydd torde böra träda i tillämpning den 1 juli 1962. Den som manufaktureringsskydd kvarstående införselavgiften för torkat äggalbumin om 3 kr. per kilogram synes böra betraktas som bastull och sålunda avtrappas gentemot EFTA-länderna.

Kärnbindemedel hänförs väsentligen till tulltaxenummer 38.19 och inom detta — då fråga ej är om detaljhandelsförpackning — till varunummer 105 för varor som innehåller mer än 20 procent stärkelse eller stärkelseprodukter och till varunummer 109 för varor med mindre stärkelsehalt. För varor under nu angivna statistiska nummer utgår införselavgift. Denna är för närvarande vid införsel från andra än EFTA-länder 42 kr. per deciton respektive 11 procent av värdet. Gentemot EFTA-länderna utgör avgiften från och med den 1 mars 1962 22 kr. 50 öre respektive 6,6 procent.

Omkring hälften av råvaran vid tillverkning av kärnbindemedel utgörs enligt jordbruksnämndens redogörelse av veteeftermjöl och visst slag av vetemjöl. Vid införsel av sådant mjöl uttas införsel- och kompensationsavgifter med tillhoppa 28 kr. 40 öre per deciton, vilket är 8 kr. 85 öre mer än motsvarande avgifter den 1 januari 1960.

Den minskning av gränsskyddet och den ökning av råvarukostnaderna, som sålunda skett i fråga om kärnbindemedel, har medfört en väsentlig försämring av de ekonomiska förutsättningarna för den svenska kärnbindemedelsindustrin. Efter att ha undersökt olika möjligheter att begränsa råvarukostnaderna föreslår jordbruksnämnden, att priset på det vete- och veteeftermjöl, som används vid tillverkningen av kärnbindemedel, reduceras med ett belopp, som svarar mot den vid varje tidpunkt gällande procentuella avtrappningen av införselavgifterna för kärnbindemedel gentemot EFTA-länderna.

Mot jordbruksnämndens förslag har jag i princip intet att erinra. I enlighet härmed förordar jag, att nämnden eller, med dess bemyndigande, föreningen Svensk spannmålshandel skall äga att från och med den 1 juli 1962, med ledning av tillverkningsrapporter från tillverkarna av kärnbindemedel, utbetala prisutjämningsbidrag intill nyssnämnda belopp per kilogram för det slag av vete- eller veteeftermjöl, som använts vid tillverkningen. Då inom landet framställs omkring 2 000 ton kärnbindemedel, kan det totala prisutjämningsbeloppet för närvarande beräknas uppgå till drygt 100 000 kr. per år. Enligt min mening bör beloppet liksom då det gäller torkat äggalbumin ställas till förfogande ur de införselavgiftsmedel, som inflyter utöver normalramen för den egentliga, löpande prisregleringsverksamheten.

För de *övriga stärkelsevaror*, som påverkas av EFTA-konventionen, har jordbruksnämnden inte nu framlagt förslag till åtgärder utöver dem, som med stöd av statsmakternas beslut hittills vidtagits. Vad nämnden härutinnan anfört föranleder inte någon erinran från min sida.

I enlighet med uttalande vid 1961 års riksdag åligger det jordbruksnämnden att — om ett mera påtagligt inkomstbortfall för jordbruket till följd av EFTA-konventionen framdeles skulle uppstå — till Kungl. Maj:t inkomma med förslag, som kan läggas till grund för nämndens överläggningar i ämnet med jordbrukets förhandlingsdelegation. Med hänsyn till importutvecklingen under innevarande regleringsår beräknar nämnden, att de inkomstbortfall och förluster för jordbruket, som kan ha uppstått i EFTA-sammanhang, bortsett från stärkelsevarorna, uppgår till förhållandevis små belopp. Nämnden och förhandlingsdelegationen har enligt vad nämnden upplyser ansett, att frågan om en slutlig reglering av nu ifrågakvarande förluster lämpligen bör få anstå ytterligare någon tid. Mot denna uppfattning finner jag inte anledning göra erinran. I senare sammanhang ämnar jag föreslå, att nämnden skall erhålla uppdrag att — även om ett eventuellt inkomstbortfall inte kan betraktas såsom mera påtagligt — till Kungl. Maj:t inkomma med en översikt i fråga om dessa förluster.

I det föregående har redogörelser lämnats för vissa av jordbruksnämnden gjorda beräkningar och förslag angående storleken och användningen av införselavgiftsmedel på jordbrukets område. I likhet med nämnden vill jag framhålla osäkerheten i beräkningarna för regleringsåren 1961/62 och 1962/63 till följd av bland annat spärrreglernas verkningar och svårigheterna att förutse importutvecklingen. Beräkningarna föranleder eljest inte någon erinran från min sida.

Summan av de införselavgiftsmedel, som belöper på import under regleringsåret 1960/61, uppgår enligt jordbruksnämndens redogörelser till omkring 167,6 miljoner kr. Av detta belopp har enligt riksdagens beslut — förutom 93 miljoner kr. till prisregleringen inom de olika regleringsföreningarnas områden — tagits i anspråk tillhopa 10,83 miljoner kr. för andra ändamål än egentlig prisregleringsverksamhet på jordbruksområdet. Av därefter återstående belopp, cirka 64 miljoner kr., hänför sig omkring 28 miljoner kr. till införselavgifter för brödsäd, som importerats såsom ersättning för en ur handelspolitisk synpunkt angelägen och med prisregleringsmedel stödd export av brödsäd. Beloppet synes böra överföras till föreningen Svensk spannmålshandel för att täcka de vid ifrågavarande export lämnade bidragen. Vidare hänför sig av det återstående beloppet cirka 13,5 miljoner kr. till införselavgifter för fodermedel utöver den för fodermedelsavgifter angivna normalramen. Sådan ökad avgiftsbeläggning har enligt vad som anfördes vid 1959 års riksdag inte inneburit något inkomstillskott till jordbruket, eftersom jordbrukarna själva fått bära den därav föranledda prishöjningen. De överskjutande införselavgifterna för fodermedel bör därför, i den mån de inte erfordras för stödköp av fodersäd, av jordbruksnämnden fördelas i enlighet med de regler, som gäller för fördelning av fodermedelsavgifter. Från det återstående beloppet för införselavgifterna från regleringsåret 1960/61 bör också, såsom nämnden föreslagit, avföras ett belopp om cirka 0,75 miljoner kr. såsom avbetalning på sockerregleringens skuld till fetteclearingkassan.

Vidare har jordbruksnämnden — på framställning av Hallands läns linodlareförening och med tillstyrkan av jordbrukets förhandlingsdelegation — hemställt om bemyndigande att av medel, som för regleringsåret 1960/61 influtit genom upptagande av införselavgifter för bruna bönor, ärter samt hampfrö och som inte disponerats för annat ändamål, ställa ett belopp av högst 200 000 kr. till förfogande för linodlarföreningen såsom bidrag till att täcka de inkomstbortfall för föreningen om cirka 500 000 kr., som beräknas uppstå till följd av 1960 års såväl kvantitets- som framförallt kvalitetsmässigt svaga skörd av linhalm. Med hänsyn till vad jordbruksnämnden upplyst i ärendet och till att hela frågan om stödet åt spanadslinodlingen enligt beslut av 1961 års riksdag skall tas upp till ny prövning våren 1963 finner jag mig böra tillstyrka jordbruksnämndens förslag.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat återstår av det totala beloppet för införselavgifter under regleringsåret 1960/61 odisponerat ett belopp av cirka

21,3 miljoner kr. Frågan om dispositionen av detta överskott torde få prövas i ett senare sammanhang.

Enligt den av jordbruksnämnden verkställda reviderade beräkningen redovisas, jämfört med de uppskattningar, som gjordes av nämnden i november 1960, en inte oväsentlig ökning för de under *regleringsåret 1961/62* inflytande införselavgifterna eller med cirka 39 miljoner kr. till omkring 160,8 miljoner kr. För dessa medel har jordbruksnämnden såsom framgår av det föregående — inom en totalram av 93 miljoner kr. — upprättat en preliminär fördelningsplan. Ett i planen upptaget belopp på 22 miljoner kr. av avgifter för fodermedel samt ärter och bönor är enligt vad nämnden framhåller avsett att fördelas efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation. Vad nämnden anfört i fråga om medlen inom ramen av 93 miljoner kr. föranleder ingen erinran från min sida.

I detta sammanhang vill jag erinra om att av de medel, som under regleringsåret 1961/62 inflyter utöver 93 miljoner kr., skall enligt riksdagens beslut högst 700 000 kr. ställas till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m., 50 000 kr. utgå till SMAK för upplysning på matpotatisområdet och 30 000 kr. ställas till veterinärstyrelsens förfogande för att täcka styrelsens kostnader vid importkontroll av animala livsmedel.

Jordbruksnämnden har, såsom närmare framgår av det föregående, föreslagit, att de på innevarande regleringsår belöpande införselavgiftsmedlen skall få tas i anspråk för vissa ytterligare ändamål.

Enligt vad nämndens indexkommitté konstaterat har den hittills använda metodiken för beräkning av den i 3-procentregeln ingående kostnadsprisindexen till följd av vissa särskilda åtgärder på fodermedelsregleringens område, som måst vidtas under hösten 1961, kommit att bli behäftad med vissa brister. För att ge jordbruksnämnden rådrum att överväga ändring av beräkningsmetodiken i syfte att eliminera dessa brister samt för att bereda jordbruket kompensation för den av indexkommittén påvisade avvikelserna i kostnadsprisindex överenskom nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation i samband med 3-procentregelns utlösning i december 1961, att jordbruket skall tillföras ett belopp av 4 miljoner kr. per månad från och med den 20 december 1961 intill nästa utlösning av 3-procent- eller inkomstregeln. Medlen skall, efter samråd med förhandlingsdelegationen, på sedvanligt sätt utbetalas till vederbörande regleringsföreningar. För ändamålet har nämnden i första hand disponerat ett belopp av 7,2 miljoner kr., som i enlighet med beslut av 1961 års riksdag står till nämndens förfogande för att täcka speciella behov vid tillämpning av jordbruksregleringens spärrregler. Dessa medel förslår emellertid inte för att infria den gjorda utfästelsen, eftersom nästa regelutlösning antas komma att inträffa först under april 1962. Med hänsyn härtill hemställer nämnden om bemyndigande att av de på regleringsåret 1961/62 belöpande införselavgiftsmedlen få ta i anspråk det för ändamålet erforderliga ytterligare beloppet eller 10 miljoner kr.

Med utgångspunkt från de av 1959 års riksdag godtagna reglerna för justering av jordbrukets gränsskydd m. m. och med hänsyn till vad jordbruksnämnden upplyst i frågan, anser jag mig böra förorda, att nämnden bemyndigas att av de på innevarande regleringsår belöpande införselavgiftsmedlen ta i anspråk högst 10 miljoner kr. för att täcka ifrågavarande speciella kostnader i samband med tillämpningen av 3-procentregeln. Därvid förutsätter jag, att justering av kompensationen kan ske vid framtida regelutlösning, om det då befinns, att den inte blivit riktigt avvägd.

Till rationalisering av stärkelseindustrin har enligt beslut av 1959 och 1960 års riksdagar utgått tillhoppa 1 750 000 kr. av införselavgifter för stärkelse och stärkelseprodukter. Såsom framgår av det föregående har jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation tillstyrkt en av Sveriges stärkelseproducenters förening hos nämnden gjord framställning om att få disponera ytterligare 500 000 kr. av inflytande införselavgiftsmedel för stärkelse och stärkelseprodukter för den fortsatta rationaliseringen av stärkelseindustrin. Jordbruksnämnden har därvid anmält, att den, innan medlen ställs till föreningens förfogande, med ledning av föreningens prognoser rörande den svenska stärkelseindustrins allmänna förutsättningar och med hänsyn tagen till de rationaliserade fabrikernas kapacitet och belägenhet, avser söka bedöma i vad mån en fortsatt upprustning av stärkelseindustrin är erforderlig och lämplig. Med hänsyn till att det är angeläget, att den rationalisering av stärkelseindustrin, som kan befinnas lämplig, inte fördröjs, anser jag mig böra förorda bifall till föreningens framställning. Det bör emellertid enligt min mening åligga nämnden att till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för resultatet av den bedömning rörande det fortsatta behovet av rationalisering utav stärkelseindustrin, som nämnden avser att göra. Kungl. Maj:t bör sålunda äga att — med beaktande av denna redogörelse — medge nämnden att av de under regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgifterna för stärkelse och stärkelseprodukter disponera högst 500 000 kr. till rationalisering av stärkelseindustrin.

Enligt beslut av 1959 års riksdag skall av inflytande införselavgifter för potatis, i mån av tillgång på medel, ett belopp av högst 700 000 kr. per regleringsår ställas till Sveriges potatisodlares riksförbunds förfogande att användas för att främja fortsatta strävanden att effektivisera matpotatisodlingen och förbättra kvaliteten på matpotatis. Efter framställning av riksförbundet har jordbruksnämnden i samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation föreslagit, att beloppet höjs till högst 1 miljon kr. från och med regleringsåret 1961/62 för att bland annat möjliggöra en ur olika synpunkter önskvärd intensifiering av dessa strävanden. Vad nämnden sålunda föreslagit föranleder ingen erinran från min sida. Det torde liksom hittills böra ankomma på Kungl. Maj:t att — sedan nämnden efter samråd med lantbruksstyrelsen och jordbrukets förhandlingsdelegation upprättat förslag i ämnet — årligen utfärda riktlinjer för denna bidragsverksamhet.

Som förut nämnts har jordbruksnämnden beräknat de under regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen till 160,8 miljoner kr.

Under förutsättning att detta belopp uppnås, uppkommer efter avdrag för nyss återgivna, redan beslutade eller föreslagna dispositioner ett överskott av drygt 56,2 miljoner kr. Av detta överskott beräknar jordbruksnämnden, att 34,1 miljoner kr. kommer att hänföra sig till införselavgifter för brödsäd, som importeras såsom ersättning för en med prisregleringsmedel stödd export, samt till fodermedelsavgifter utöver härför beräknad normalram. Frågan om dispositionen av överskottet torde emellertid i sin helhet få prövas i ett senare sammanhang.

I fråga om de för *regleringsåret 1962/63* inflytande införselavgiftsmedlen visar jordbruksnämndens beräkningar en total inkomst av 149,4 miljoner kr. Av de i detta belopp ingående införselavgiftsmedlen för matpotatis bör i enlighet med vad jag nyss förordat högst 1 miljon kr. ställas till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. I enlighet med vad som föreslagits i årets statsverksproposition (IX ht, p. 25) bör av samma medel 50 000 kr. ställas till förfogande för SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet. Vidare torde liksom under senare år ur de under regleringsåret 1962/63 inflytande införselavgifterna för slaktvaror och slaktdjur 30 000 kr. böra utgå för att täcka veterinärstyrelsens kostnader för importkontroll av animala livsmedel. Ur de under regleringsåret 1962/63 inflytande införselavgiftsmedlen bör även utgå ett belopp av högst 100 000 kr. för att av veterinärstyrelsen användas till att bestrida de statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen under budgetåret 1962/63. Av samma medel bör, såsom jag tidigare förordat, även bestridas kostnaderna för prisutjämning i fråga om äggalbumin och kärnbindemedel.

I propositionen 1959:147 angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m. uttalade föredragande departementschefen, att de inflytande införselavgiftsmedlen även under regleringsåren 1959/60—1964/65 i princip borde användas för regleringsändamål på jordbrukets område. Med hänsyn till att denna prissättningsperiod avsåg så pass lång tid som sex år ansåg departementschefen det emellertid inte lämpligt att då föreslå någon för hela perioden gällande *ram, för vad som av införselavgiftsmedel skulle få disponeras för regleringsändamål på jordbrukets område*. Det skulle i stället ankomma på Kungl. Maj:t och riksdagen att årligen, efter förslag av jordbruksnämnden, bestämma omfattningen och den huvudsakliga fördelningen av influtna och inflytande införselavgiftsmedel. Vad departementschefen sålunda uttalat lämnades utan erinran av riksdagen.

I enlighet med det nyss anförda har riksdagen, vad gäller användningen av införselavgiftsmedel för egentlig, fortlöpande prisregleringsverksamhet, för vartdera av regleringsåren 1959/60, 1960/61 och 1961/62 fastställt en totalram av 93 miljoner kr., inom vilken jordbruksnämnden i anslutning till en i förväg upprättad preliminär fördelningsplan, i mån av behov, fått överföra under respektive regleringsår inflytande införselavgiftsmedel till de olika regleringsföreningarna m. m. på jordbrukets område. Vidare har

riksdagen — såsom närmare framgår av det föregående — av de införselavgiftsmedel, som influtit utöver denna totalram, genom särskilda beslut ställt vissa belopp till förfogande bland annat för skördeskadebidrag, för bidrag till viss rationaliseringsverksamhet på potatisområdet, som kompensation för regleringsbidrag vid viss spannmålsexport, som kompensation för införselavgifter för fodermedel utöver viss normalram samt för att täcka speciella behov vid tillämpning av spärreglerna inom prissättningsystemet.

På framställning av jordbrukets förhandlingsdelegation har jordbruksnämnden nu hemställt, att det för egentlig, fortlöpande prisregleringsverksamhet anvisade beloppet för regleringsåret 1962/63 höjs med 17 miljoner kr. till 110 miljoner kr. Nämnden och förhandlingsdelegationen har grundat sin framställning på en beräkning, som utgår från de vid jordbruksprisförhandlingarna våren 1959 antagna normala importkvantiteterna och de införselavgifter, som nu skulle gälla, om hänsyn endast tas till förändringarna till följd av inkomstregeln och kostnadsindex. För fodermedel har man dock ansett sig böra räkna med de avgifter, som intogs i beräkningarna våren 1959.

Vad gäller totalramen för införselavgiftsmedel till den egentliga, fortlöpande prisregleringsverksamheten anser jag vissa skäl tala för att en justering äger rum. Jag finner med hänsyn till föreliggande omständigheter skäligt föreslå, att ramen för regleringsåret 1962/63 bestäms till 110 miljoner kr.

Inom denna ram torde under nästa regleringsår liksom hittills inflytande införselavgiftsmedel i mån av behov av jordbruksnämnden böra överföras till de olika regleringsföreningarna m. m. på jordbrukets område och användas i enlighet med följande.

Införselavgifterna för brödsäd och brödsädsprodukter bör tillföras Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening. Införselavgifterna för arter, bönor, hampfrö och fodermedel samt malt bör inom angiven normalram användas för prisregleringarna för ägg, slaktvaror, mjölk och mejeriprodukter genom respektive Sveriges export- och importförening för ägg, förening u. p. a., Svensk kötthandel, ekonomisk förening och Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. Medlen bör, i enlighet med vad som gäller under innevarande regleringsår, av jordbruksnämnden fördelas mellan de olika ändamålen efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, därvid avgifterna för majs och kli i första hand skall tillföras äggprisregleringen. Härutöver bör ifrågakommande införselavgiftsmedel, liksom under innevarande regleringsår, kunna tas i anspråk för stödköp av fodersäd, om Kungl. Maj:t så finner lämpligt, samt för bidrag vid export av kött av fjäderfä. I fråga om matpotatis bör införselavgiftsmedlen i mån av behov — sedan såsom nyss föreslagits högst 1 000 000 kr. ställts till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och 50 000 kr. utgått till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet — tillföras Sveriges stärkelseproducenters förening för den föreningen åliggande prisregleringen för potatis samt enligt Kungl. Maj:ts bestämmande för-

skottsvis för den särskilda prisutjämning på stärkelseområdet, som kan visa sig erforderlig, när verkningarna av EFTA-konventionen på detta område gör sig gällande. Stärkelseföreningen bör vidare erhålla de under nästa regleringsår inflytande införselavgifterna för stärkelse och stärkelseprodukter för att användas för prisreglering på fabrikspotatisområdet. Införselavgifterna för socker bör i enlighet med beslut av 1960 års riksdag (prop. 132; JoU 26; rskr. 184) tillföras jordbruksnämndens regleringsfond för socker och användas för pristillägg på sockerregleringens område. Vissa merbelopp, vilka uppstått eller uppstår i samband med sockeravgifternas höjning vid utlösning av 3-procent- och inkomstreglerna — inberäknat medel, som överförs till regleringsfonden till följd av föreningen Svensk sockerhandels verksamhet — skall emellertid användas till att gälda fondens skuld till jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror. I fråga om fettvaror och fettråvaror bör införselavgiftsmedlen liksom hittills dels användas för regleringsbidrag, dels tillföras Sveriges oljeväxtintressenter, förening u. p. a., för att täcka förluster i samband med inlösen av svenskt oljeväxtfrö samt för stöd åt linodlingen. Införselavgifterna för mjölk och mejeriprodukter m. m. bör tillföras Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa för prisreglering på mejeriområdet. Införselavgifterna för slaktvaror och slaktdjur (annat än fjäderfä) bör för prisregleringen för kött och fläsk m. m. tillföras föreningen Svensk kötthandel. Införselavgifterna för ägg, äggprodukter och fjäderfäkött samt levande fjäderfä bör överföras till Sveriges export- och importförening för ägg för att användas för prisregleringen av dessa varor.

Jordbruksnämnden bör liksom tidigare upprätta en preliminär fördelningsplan för användningen av införselavgiftsmedlen.

Jordbruksnämnden har, såsom framgår av den föregående redogörelsen, framlagt förslag om kvalitetsfrämjande åtgärder för ägg. Förslaget innebär bland annat, att äggpackerier, som ansluter sig till en av kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg anordnad kontroll, under vissa förutsättningar skall erhålla kvalitetspremier. Kostnaderna härför skall enligt förslaget bestridas av regleringsmedel från Sveriges export- och importförening för ägg. Häremot har jag intet att erinra. Jag förordar därför, att av de införselavgiftsmedel, som inom normalramen ställs till förfogande för föreningen, ett årligt belopp av högst 1,7 miljoner kr. från och med den 1 september 1962 skall få användas för åtgärder till förbättring av kvaliteten på ägg i enlighet med bestämmelser, som utfärdas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden.

I fråga om användningen under nästa regleringsår av interna regleringsavgifter och av motsvarande kompensationsavgifter bör i enlighet med vad nämnden föreslagit gälla samma föreskrifter som för närvarande.

Införselavgiftsmedel och andra regleringsmedel på jordbrukets område får enligt bemyndigande av 1961 års riksdag inom en ram av 1 miljon kr.

efter medgivande av jordbruksnämnden disponeras av regleringsföreningarna på jordbrukets område för upplysningsverksamhet inom föreningarnas intresseområden. Jordbruksnämnden har hemställt om ett motsvarande bemyndigande för regleringsåret 1962/63. Häremot har jag intet att erinra.

Det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område avser allmänt mjölkpristillägg, stöd åt odling och beredning av hampa m. m., prisutjämning av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrin samt diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen.

Medelsbehovet för allmänt mjölkpristillägg under regleringsåret 1962/63 har av jordbruksnämnden nyligen beräknats till 101,5 miljoner kr. eller till ett 5 miljoner kr. högre belopp än för innevarande regleringsår. Mot nämndens beräkning, som äger giltighet jämväl för budgetåret 1962/63, har jag intet att erinra.

Till stöd åt odlingen och beredningen av hampa samt till vissa odlingsförsök m. m. avseende spånadväxter bör såsom jordbruksnämnden föreslagit för nästa budgetår beräknas samma medelsbehov som för innevarande budgetår eller 700 000 kr.

Vad angår prisutjämningen för råvaror till livsmedelsindustrin har jordbruksnämnden för budgetåret 1962/63 räknat med ett medelsbehov av cirka 40 miljoner kr., vilket innebär en ökning med 5 miljoner kr. i jämförelse med det belopp, som för ändamålet anvisats för innevarande budgetår. Ökningen beror på verkningarna av jordbrukets spärregler. Nämndens beräkning av medelsbehovet finner jag böra godtas.

För att bestrida diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen bör i enlighet med jordbruksnämndens beräkning av prisregleringsanslaget för budgetåret 1962/63 få disponeras ett belopp av högst 1 100 000 kr. Ur detta belopp bör liksom under innevarande regleringsår utgå förslagsvis 350 000 kr. till fortsatt stöd åt ullproduktionen, högst 250 000 kr. till ersättning åt Svenska mejeriernas riksförening för handhavande av vissa med regleringen av mjölk och mejeriprodukter sammanhängande uppgifter samt 500 000 kr. till oförutsedda utgifter att disponeras efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Såsom jag anfört i statsverkspropositionen för budgetåret 1962/63 (IX ht, p. 34) bör Kungl. Maj:t liksom under innevarande budgetår kunna bestämma, att medel ur sistnämnda belopp om 500 000 kr. får tas i anspråk för att bestrida kostnader för skördeuppskattning och administration i samband med det permanenta skörde-skadskyddet.

Medel till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har hittills anvisats under ett reservationsanslag och beräknats för regleringsår, som omfattar tiden 1 september—31 augusti påföljande år. Detta har medfört att vid varje budgetårs utgång regelmässigt redovisats betydande reservationer. Konstruktionen har vad avser anslagets huvuddel avvikit från gällan-

de praxis rörande statens budget. Reglerna för utbetalning av allmänt mjölkpristillägg och prisutjämningsbidrag är nämligen fastlagda genom beslut av riksdagen. Vid oförändrade bestämmelser varierar sålunda medelsbehovet under anslaget i huvudsak endast med hänsyn till dels förändringar i mjölkinvägningen vid mejeri, dels förändringar i förbrukningen av de i prisutjämningsbidragen inbegripna råvarorna samt i de enligt riksdagen fastställda regler utgående prisutjämningsbidragen. Bidragens konstruktion är följaktligen sådan, att medel för nu nämnda ändamål bör anvisas under ett förslagsanslag. De till stöd åt odlingen och beredningen av spånadsväxter samt till diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen under anslaget anvisade, i detta sammanhang mindre beloppen bör, såsom framgår av det föregående, i likhet med vad som skett under tidigare år maximeras för budgetåret 1962/63. Med hänsyn härtill synes även dessa belopp kunna anvisas under ett förslagsanslag. Vad som nu föreslagits innebär givetvis inte någon ändring av den för jordbruksregleringen vedertagna indelningen i regleringsår, omfattande tiden 1 september—31 augusti.

Vid bifall till vad jag förut förordat uppgår det sammanlagda medelsbehovet till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, som bör täckas genom anslag på riksstaten för budgetåret 1962/63, till i runt tal 143 miljoner kr. Detta belopp bör i enlighet med vad nyss anförts för nästa budgetår uppföras under ett förslagsanslag. Då de per den 30 juni 1962 på reservationsanslaget eventuellt kvarstående medlen anvisats för att täcka kostnaderna för viss del av samma period, bör denna behållning överföras till budgetutjämningsfonden.

Till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under regleringsåret 1961/62 har på riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 133 miljoner kr., varav för allmänt mjölkpristillägg beräknats ett belopp av 96,5 miljoner kr. För att täcka en i anledning av stegrad mjölkinvägning vid mejeri beräknad ökning av kostnaderna för detta pristillägg hemställer jordbruksnämnden, att under anslaget ett belopp av 5 miljoner kr. anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Som förut nämnts har emellertid de under reservationsanslaget anvisade medlen beräknats jämväl för utgifter belöpande på tiden juli—augusti 1962. Dessa utgifter skall emellertid enligt vad jag nyss förordat bestridas från ett förslagsanslag för budgetåret 1962/63. Med hänsyn härtill synes för närvarande under reservationsanslaget tillgängliga medel vara tillräckliga för att täcka även den av jordbruksnämnden beräknade ökningen av medelsbehovet under innevarande budgetår. Någon anvisning av medel på tilläggsstat behöver sålunda inte ske.

Såsom jag i årets statsverksproposition (bil. 11, s. 78) omnämnt sker en inte oväsentlig utbyggnad av beredskapslagringen av livsmedel. Riktlinjer för lagringen har i huvuddrag underställts 1961 års riksdag och därvid lämnats utan erinran (prop. 76; JoU 21). Det skall enligt dessa riktlinjer ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av förslag från jord-

bruksnämnden bestämma, vilka varor som skall beredskapslagras utöver nuvarande sortiment för lagringen, och att inom ramen för av riksdagen för ändamålet anvisade medel bestämma lagrens storlek.

Med särskild skrivelse, som torde få överlämnas till vederbörande utskott, har jordbruksnämnden nu inkommit med förslag till viss utvidgning av beredskapslagringen. Nämnden hemställer bland annat, att för ändamålet under kapitalbudgeten anvisas medel om tillhoppa 33 miljoner kr. Förslaget innebär även, att det på driftbudgeten upptagna förslagsanslaget till kostnader för beredskapslagring enligt nämndens beräkningar kommer att belastas med ytterligare drygt 1 miljon kr. för år från och med budgetåret 1962/63.

Med hänsyn till det av jordbruksnämnden framlagda förslaget till utvidgad beredskapslagring, förordar jag, att för ändamålet å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket anvisas ett investeringsanslag, benämnt Särskild lagring av livsmedel, av 33 miljoner kr.»

Utskottet

I fråga om de allmänna grunderna för prisregleringen på jordbrukets område har i motionerna I: 306 och II: 388 hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om *jordbrukets kapitalförsörjning* måtte utbrytas ur 1960 års jordbruksutrednings arbete och av utredningen behandlas skyndsamt, så att i enlighet med vad i motionerna anförts förslag till en förbättrad kapitalförsörjning för jordbruket kan föreläggas 1963 års riksdag. Vidare har i motionerna I: 78 och II: 111 hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att vid pågående översyn av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område frågan om kreditförsörjningen för rationaliseringsändamål blir föremål för särskild skyndsamt prövning, varvid de i motionerna framförda synpunkterna bör beaktas.

I anledning av vad i motionerna I: 306 och II: 388 anförts om jordbrukets kreditbehov genom upplåning på den öppna marknaden vill utskottet hänvisa till vad fullmäktige i riksbanken anført i sitt utlåtande över motionerna. Av detta framgår att det varit möjligt att tillgodose detta kreditbehov i en omfattning, som är anmärkningsvärt stor med tanke på den restriktiva kreditpolitiken under de båda senaste åren. Upplåningen har sålunda till och med överstigit det av motionärerna angivna upplåningsbehovet. Vidare vill utskottet hänvisa till att 1960 års jordbruksutredning i sitt remissutlåtande anmält, att utredningen avser att företa en allmän omprövning av rationaliseringsverksamheten inom jordbruket och att denna omprövning kan komma att leda fram till åtgärder på kapitalförsörjningens område, som medför väsentliga ändringar i nuvarande lagstiftning. Mot bakgrund av den utav fullmäktige i riksbanken lämnade redogörelsen för den aktuella kreditgivning till jordbruket och med hänsyn till att sörs-

målet om jordbrukets kapitalförsörjning har ett mycket nära samband med den framtida jordbrukspolitiken i övrigt finner utskottet i likhet med jordbruksutredningen och lantbruksstyrelsen det vare sig sakligt försvarligt eller praktiskt genomförbart att ur jordbruksutredningens arbete utbryta och snabbbehandla hela kapitalförsörjningskomplexet. De i motionerna I: 306 och II: 388 framförda yrkandena i detta hänseende anser utskottet sålunda böra avslås av riksdagen.

Utskottet, som är väl medvetet om kreditfrågornas stora betydelse för en ändamålsenlig utveckling av jordbruksnäringen, anser i likhet med jordbruksutredningen och lantbruksstyrelsen, att önskvärda förändringar i det statliga kreditgarantisystemet bör kunna övervägas utan att jordbruksutredningens förslag avvaktas. Dylika delproblem bör enligt utskottets mening handläggas av lantbruksstyrelsen, som bör samråda med jordbruksutredningen för att förhindra att utredningens förslag i kapitalfrågorna föregrips. Därvid bör enligt utskottets uppfattning även beaktas vad fullmäktige i riksbanken anfört i fråga om villkoren för de statliga lånegarantierna. Såsom framgår av lantbruksstyrelsens utlåtande över motionerna I: 78 och II: 111 har styrelsen i en nyligen till Kungl. Maj:t avgiven promemoria framlagt förslag till vissa ändringar i garantivillkoren. Vidare överväger styrelsen att framlägga ytterligare förslag i ämnet i sådan tid, att de kan föreläggas 1962 års riksdags höstsession. Med hänsyn till utskottets principiella inställning till förevarande frågor samt till vad lantbruksstyrelsen anfört i ämnet anser utskottet, att det i motionerna I: 78 och II: 111 framställda yrkandet inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 307 och II: 387 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om dels *undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket* i enlighet med vad i motionerna anförts, dels — därest undersökningarna så motiverar — framläggande av förslag till sådana åtgärder, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet år 1959 åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan mellan industriarbetarnas årsinkomst och jordbrukarnas arbetsförtjänst kan uppnås under den avtalade sexårsperioden.

Vad först gäller frågan om undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket vill utskottet hänvisa till att statens jordbruksnämnd i sitt utlåtande över motionerna upplyst att 1960 års jordbruksutredning i syfte att bland annat belysa verkningarna av sexårsavtalet avser att under hösten 1962 bearbeta då föreliggande material från lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning för år 1960 och att under våren 1963 bearbeta materialet för år 1961. Utskottet utgår från att lantbruksstyrelsen sätter in de resurser, som erfordras för att frambringa behövt material från den jordbruksekonomiska undersökningen i sådan tid att jordbruksutredningens tidsplan skall kunna följas. Det i motionerna framställda yrkandet om jämkningar i jordbrukets prissättningsssystem kan utskottet inte tillstyrka. Utskottet anser, att några föreskrifter om över-

syn av prissättningssystemet under löpande avtalsperiod utöver dem, som ingår i sexårsavtalet, inte bör införas. Motionerna I: 307 och II: 387 hör sålunda enligt utskottets mening inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vidare har i motionerna I: 235 och II: 381 hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om dels skyndsamt undersökning på sätt i motionerna förordats om orsakerna till att *inkomstutvecklingen inom jordbruket i Mellansverige och vissa delar av Götaland* varit ogynnsamt, dels framläggande — på grundval av nämnda undersökning — av förslag till åtgärder, som kan möjliggöra en rättvisare inkomstutveckling i ifrågavarande områden.

De i motionerna berörda spörsmålen synes enligt utskottets mening falla inom ramen för de nyss berörda undersökningar om inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket, som 1960 års jordbruksutredning avser att företa. Utskottet förordar därför, att motionerna I: 235 och II: 381 inte måtte föranleda annan riksdagens åtgärd än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att motionerna jämte detta utlåtande i förevarande del överlämnas till jordbruksutredningen.

I motionerna I: 379 och II: 457 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag om erforderliga åtgärder mot den *kommersiella storproduktionen inom animalieområdet* i syfte att skydda den jordbrukspolitiska målsättningen. I enlighet med vad som anförts i motionerna bör därvid för denna kommersiella storproduktion prövas en i förhållande till dess inverkan på överskottsproduktionen bättre avvägd andel av avgiftsbeläggningen inom jordbruksregleringen.

Av det utav statens jordbruksnämnd över motionerna avgivna utlåtandet framgår, att jordbruksnämnden avser att — dels på grund av framställning under hand av 1960 års jordbruksutredning, dels inom ramen för det i anledning av framställning av 1961 års riksdag åt nämnden lämnade uppdraget att utreda frågorna om stödet åt fläskproduktionen och fodersädsproduktionen m. m. — söka kartlägga de problem, som uppkommer genom strukturförändringar på det här aktuella området. Med hänsyn härtill bör enligt utskottets mening motionerna I: 379 och II: 457 inte föranleda annan riksdagens åtgärd än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att motionerna jämte detta utlåtande i förevarande del överlämnas till jordbruksnämnden.

I fråga om brödsäd och brödsädsprodukter har i motionerna I: 180 och II: 225 hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär omprövning av den tekniska utformningen av *brödsädsprisernas anpassning till förskjutningar på utlandsmarknaden*. Motionärerna har med sitt förslag till omprövning syftat till att nå en anpassning av de inhemska producentpriserna för brödsäd till de internationella priserna inte endast som nu årsvis utan även för delar av regleringsåret. Till stöd för förslaget

har de åberopat bland annat ett uttalande av departementschefen i propositionen 1959: 147. I likhet med jordbruksnämnden, som yttrat sig över motionerna, finner utskottet emellertid, att det åberopade uttalandet inte kan tolkas på sätt motionärerna synes vilja göra. Enligt utskottets mening kan man för övrigt ifrågasätta, om det över huvud taget är möjligt att inom de nuvarande prissättningsreglernas ram finna någon sådan formel för retroaktiv reglering av betalningen för brödsäd till jordbrukarna, som motionärerna åsyftat. Utskottet anser sålunda att motionerna I: 180 och II: 225 bör avslås av riksdagen.

I motionen I: 624 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kopparbergs län må erhålla *prisort vid inlösen av brödsäd*, förlagd till Hedemora, samt att prissättning där må ske utan avdrag. I anledning härav torde få erinras om att utskottet i sitt utlåtande 1961: 31 utan erinran från riksdagens sida uttalade bland annat, att prisortsystemet borde bibehållas oförändrat under återstoden av tiden för sexårsavtalet. Under hänvisning härtill finner sig utskottet böra förorda avslag på de i motionen I: 624 framförda yrkandena.

I motionerna I: 583 och II: 741 har i anslutning till jordbruksnämndens framställning yrkats, att *hundbröd* skall överföras *till jordbruksregleringen*. Någon dylik ändring finner sig utskottet i likhet med Kungl. Maj:t inte kunna förorda. Motionerna I: 583 och II: 741 bör sålunda enligt utskottets mening avslås av riksdagen.

Beträffande *fodersäd* har i motionerna I: 179 och II: 226 hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsam prövning av möjligheterna till *beredskaps- och utjämningslagring av fodersäd*, bland annat hos producenter, i enlighet med vad som anförts i motionerna.

I utlåtandet över motionerna har statens jordbruksnämnd upplyst, att de med utjämningslagring av fodersäd sammanhängande spörsmålen torde komma att bli behandlade vid den utredning av frågorna rörande stödet åt fläskproduktionen och fodersädsproduktionen m. m., som i anledning av framställning av 1961 års riksdag uppdragits åt nämnden. Med hänsyn härtill bör enligt utskottets mening motionerna I: 179 och II: 226 inte föranleda annan riksdagens åtgärd än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att motionerna jämte detta utlåtande i förevarande del överlämnas till jordbruksnämnden.

Vad angår *mjölk och mejeriprodukter* har i motionen II: 617 hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att Kungl. Maj:t måtte med uppmärksamhet följa utvecklingen på *smörmarknaden* och — därest så erfordras — skyndsamt lägga fram förslag till att främja smöravsättningen i syfte att förhindra uppkomsten av ett smöröverskott, som motverkar den jordbrukspolitiska målsättningen. Utskottet, som inte finner skäl föreligga att biträda yrkandet, förordar, att motionen II: 617 avslås av riksdagen.

I fråga om fjäderfäkött och levande fjäderfä har Kungl. Maj:t föreslagit, att prisregleringen och gränsskyddet från och med den 1 september 1962 skall omläggas till samma system, som gäller för flertalet övriga jordbruksreglerade varugrupper. Förslaget innebär bland annat, att — i stället för de procentuella införselavgifter, som för närvarande utgör gränsskydd för ifrågavarande produkter — mittpris och prisgränser skall fastställas för de viktigaste slagen av fjäderfäkött, nämligen gödkyckling (broiler) och kalkon, och att införselavgifter skall bestämmas till belopp, som är fasta, så länge det inhemska priset på gödkyckling respektive kalkon ligger mellan prisgränserna. Vidare skall, om den övre eller nedre prisgränsen för nämnda varor över- eller underskrids, de särskilda åtgärder, som i allmänhet kan förekomma vid över- eller underskridande av prisgräns, kunna tillämpas beträffande i propositionen närmare angivna slag av fjäderfäkött och levande fjäderfä.

Med hänsyn till vad som i propositionen anförts i ämnet anser sig utskottet böra förorda den av Kungl. Maj:t föreslagna omläggningen av prisregleringen och gränsskyddet för fjäderfäkött m. m. Likaså anser utskottet, att Kungl. Maj:ts förslag till mittpriser, prisgränser och införselavgifter bör biträdas. Utskottet har ej heller något att erinra mot att de här förordade prisgränserna och införselavgifterna vid utlösning av någon av jordbrukets spärregler redan före den 1 september 1962, då omläggningen skall ske, ändras på motsvarande sätt som kan komma att ske i fråga om huvuddelen av övriga jordbruksprodukter.

De av Kungl. Maj:t framlagda förslagen till lösning av vissa problem, som i fråga om torkat äggalbumin och kärnbindemedel uppkommit i samband med tillämpningen av E F T A - k o n v e n t i o n e n, tillstyrkes av utskottet. Beträffande *torkat äggalbumin* förordar sålunda utskottet, att nuvarande prisregleringssystem upphävs från och med den 1 juli 1962. I stället skall från nämnda dag införselavgiften begränsas till ett fast manufaktureringsskydd om 3 kr. per kilogram, vilket bör betraktas som bastull och sålunda avtrappas gentemot EFTA-länderna. Vidare skall prisutjämningen ske genom att ägg-torkningsindustrin för de kvantiteter ägg, som åtgår för framställning av torkat äggalbumin för hemmamarknadens behov och som inköpts från medlemmar i Sveriges export- och importförening för ägg, efter ansökan erhåller ett av statens jordbruksnämnd bestämt bidrag, vilket inte får överstiga 50 procent av den vid inköpstillfället utgående införselavgiften för ägg i skal. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bör de för prisutjämningen erforderliga medlen ställas till förfogande ur de införselavgiftsmedel, som inflyter utöver normalramen för den egentliga, löpande prisregleringsverksamheten.

I fråga om *kärnbindemedel* tillstyrker utskottet, att priset på det vete- och veteeftermjöl, som används vid tillverkningen av denna vara, reduceras med ett belopp, som svarar mot den vid varje tidpunkt gällande procentuella avtrappningen av införselavgifterna för kärnbindemedel gentemot EFTA-län-

derna. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bör detta ske genom att statens jordbruksnämnd eller, med dess bemyndigande, föreningen Svensk spannmålshandel skall äga att från och med den 1 juli 1962 — med ledning av tillverkningsrapporter från tillverkarna av kärnbindemedel — utbetala prisutjämningsbidrag intill nyssnämnda belopp per kilogram för det slag av vete- eller veteeftermjöl, som använts vid tillverkningen. Liksom då det gäller torkat äggalbumin bör de för prisutjämnningen i fråga om kärnbindemedel erforderliga medlen ställas till förfogande ur de införselavgiftsmedel, som inflyter utöver normalramen för den egentliga, löpande prisregleringsverksamheten.

Vad i propositionen anförts om *övriga stärkelsevaror* ävensom beträffande *reglering av inkomstbortfall för jordbruket* till följd av EFTA-konventionen lämnar utskottet utan erinran.

De medel, som genom uttagande av införselavgifter på jordbruksregleringsvaror kan komma att inflyta under *regleringsåret 1962/63*, har av Kungl. Maj:t i enlighet med jordbruksnämndens beräkningar uppskattats till ett belopp av 149,4 miljoner kr. Ehuru dessa beräkningar är osäkra till följd av bland annat spärreglernas verkningar och svårigheterna att förutse importutvecklingen, finner sig utskottet kunna godta dem. Kungl. Maj:ts förslag beträffande totalramen för införselavgiftsmedel till den egentliga, fortlöpande prisregleringsverksamheten för nästa regleringsår ger inte utskottet anledning till någon erinran. Vid bifall härtill från riksdagens sida bör sålunda denna totalram för regleringsåret 1962/63 bestämmas till 110 miljoner kr. mot för innevarande regleringsår 93 miljoner kr. Inom totalramen av 110 miljoner kr. bör de under nästa regleringsår inflytande införselavgiftsmedlen av jordbruksnämnden i mån av behov överföras till de olika regleringsföreningarna m. m. på jordbrukets område och i anslutning till en av jordbruksnämnden i förväg upprättad fördelningsplan användas för de i propositionen närmare angivna ändamålen. Utöver ramen bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av införselavgifter för matpotatis högst 1 miljon kr. ställas till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och 50 000 kr. ställas till förfogande för SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet samt av införselavgifter för slaktvaror och slaktdjur 30 000 kr. utgå för att täcka veterinärstyrelsens kostnader för importkontroll av animala livsmedel. Vidare bör ur de under regleringsåret 1962/63 inflytande införselavgiftsmedlen utöver nyssnämnda ram utgå dels ett belopp av högst 100 000 kr. för att av veterinärstyrelsen användas till att bestrida de statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen under budgetåret 1962/63, dels medel för att bestrida kostnaderna för den nyss förordade prisutjämnningen i fråga om torkat äggalbumin och kärnbindemedel.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om användningen av de under *regleringsåret 1961/62* influtna eller inflytande införselavgiftsmedlen föranleder ingen erinran från utskottets sida. Detta innebär bland annat, att utskottet

förordar, att jordbruksnämnden bemyndigas att av de på innevarande regleringsår belöpande införselavgiftsmedlen ta i anspråk högst 10 miljoner kr. för att täcka de i propositionen nämnda speciella kostnaderna i samband med tillämpningen av 3-procentregeln. Vidare förordar utskottet, att Kungl. Maj:t bemyndigas att under de i propositionen angivna villkoren medge jordbruksnämnden att av de under innevarande regleringsår inflytande införselavgifterna för stärkelse och stärkelseprodukter disponera högst 500 000 kr. till rationalisering av stärkelseindustrin. Likaså tillstyrker utskottet, att det belopp av 700 000 kr., som av 1961 års riksdag för regleringsåret 1961/62 ställts till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund, höjs till 1 miljon kr. för att redan under innevarande regleringsår möjliggöra en ur olika synpunkter önskvärd intensifiering av strävandena att effektivisera matpotatisodlingen och förbättra kvaliteten på matpotatis.

Ej heller har utskottet något att invända mot vad Kungl. Maj:t förordat i frågan om användningen av överskottet av införselavgiftsmedel för *regleringsåret 1960/61*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bör sålunda av detta överskott 28 miljoner kr. överföras till föreningen Svensk spannmålshandel, cirka 13,5 miljoner kr. — i den mån medlen inte erfordras för stödköp av fodersäd — av jordbruksnämnden fördelas enligt de regler, som gäller för fördelning av fodermedelsavgifter och cirka 0,75 miljon kr. överföras som avbetalning på sockerregleringens skuld till fettclearingkassan. Vidare bör jordbruksnämnden, såsom föreslagits i propositionen, bemyndigas att av medel, som för regleringsåret 1960/61 influtit genom upptagande av införselavgifter för bruna bönor, ärter samt hampfrö och som inte disponerats för annat ändamål, ställa ett belopp av högst 200 000 kr. till förfogande för Hallands läns linodlareförening såsom bidrag till att täcka de inkomstbortfall för föreningen, som beräknas uppstå till följd av 1960 års svaga skörd av linhalm.

Kungl. Maj:ts förslag att samma föreskrifter för användningen av interna regleringsavgifter och av motsvarande kompensationsavgifter, som för närvarande tillämpas, skall gälla även under nästa regleringsår föranleder ingen erinran från utskottets sida.

I motionerna I: 625 och II: 754 har yrkats, att riksdagen måtte uttala att en differentiering av utjämningsavgifterna å mjölk och mejeriprodukter övervägs, så att de utgår med lägre belopp för Norrbottens län och Västerbottens läns lappmark. I anledning härav vill utskottet erinra om att utskottet i sitt utlåtande 1961: 40 — i anslutning till bland annat motioner med samma yrkande som det förevarande — framhöll angelägenheten av att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på utvecklingen beträffande utjämningsavgifternas verkningar på mjölkproduktionens lokalisering. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra förordas avslag på de i motionerna I: 625 och II: 754 framställda yrkandena.

Det i propositionen framförda förslaget att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden skall medges att även

under regleringsåret 1962/63 inom en ram av 1 miljon kr. anvisa införselavgiftsmedel eller andra regleringsmedel på jordbrukets område till upplysningsverksamhet inom regleringsföreningarnas intresseområden biträdes av utskottet.

Vad angår medelsanvisningen till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har Kungl. Maj:t föreslagit, att det nuvarande reservationsanslaget från och med budgetåret 1962/63 ersätts med ett förslagsanslag och att de per den 30 juni 1962 på reservationsanslaget eventuellt kvarstående medlen överförs till budgetutjämningsfonden. Vad Kungl. Maj:t härutinnan anfört och föreslagit föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Medelsbehovet för allmänt mjölkpristillägg och för prisutjämning för råvaror till livsmedelsindustrin under budgetåret 1962/63 har Kungl. Maj:t beräknat till 101,5 respektive 40 miljoner kr. Mot denna beräkning har utskottet inte något att invända. Utskottet har ej heller funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Med hänsyn härtill förordar utskottet, att till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under budgetåret 1962/63 anvisas ett förslagsanslag av avrundat 143 miljoner kr.

I anslutning till de riktlinjer för beredskapslagringen av livsmedel, som godtagits av förra årets riksdag, har jordbruksnämnden med särskild skrivelse, som överlämnats till utskottet, föreslagit Kungl. Maj:t viss utvidgning av denna lagring. För ändamålet har Kungl. Maj:t hemställt, att till Särskild lagring av livsmedel för budgetåret 1962/63 å kapitalbudgeten, under fonden för förslag till statsverket, anvisas ett investeringsanslag av 33 miljoner kr. Mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet intet att erinra.

Utskottets hemställan

Under förmälan att uttalandena och förslagen i propositionen nr 95, i den mån de inte särskilt berörts i det föregående, inte föranlett någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må

A. i fråga om de allmänna grunderna för prisregleringen på jordbrukets område

- 1) avslå motionerna I: 306 och II: 388;
- 2) lämna motionerna I: 78 och II: 111 utan åtgärd;
- 3) lämna motionerna I: 307 och II: 387 utan åtgärd;
- 4) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att motionerna I: 235 och II: 381 jämte utskottets utlåtande i förevarande del överlämnas till 1960 års jordbruksutredning;

5) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att motionerna I: 379 och II: 457 jämte utskottets utlåtande i förevarande del överlämnas till statens jordbruksnämnd;

B. beträffande brödsäd och brödsädsprodukter

1) avslå motionerna I: 180 och II: 225;

2) avslå motionen I: 624;

3) avslå motionerna I: 583 och II: 741;

C. i fråga om fodersäd i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att motionerna I: 179 och II: 226 jämte utskottets utlåtande i förevarande del överlämnas till statens jordbruksnämnd;

D. beträffande mjölk och mejeriprodukter avslå motionen II: 617;

E. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning godkänna det i det föregående förordade förslaget till omläggning av gränsskyddet för fjäderfäkött och levande fjäderfä;

F. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning godkänna vad i det föregående förordats angående prisutjämning för torkat äggalbumin och kärnbindemedel;

G. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning lämna utan erinran vad utskottet anfört beträffande användningen av de medel, som influtit under regleringsåret 1960/61 och som influtit eller inflyter under regleringsåren 1961/62 och 1962/63 genom upptagande av införselavgifter, ävensom av andra i samband med jordbruksregleringen under nämnda regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel;

H. avslå motionerna I: 625 och II: 754;

I. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* anvisa ett förslagsanslag av 143 000 000 kr.;

J. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning för budgetåret 1962/63 under kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, till *Särskild lagring av livsmedel* anvisa ett investeringsanslag av 33 000 000 kr.

Stockholm den 10 april 1962

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR NILSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Hjalmar Nilsson, Lage Svedberg, Jonsson*, Nord, Bertil Andersson, Carl Eskilsson*, Nils Hansson, Hedström, Ringaby* och Jonasson;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie*, Antby, fru Lindskog, herrar Arweson, Nilsson i Lönsboda, Östlund, fru Jäderberg*, herrar Lundmark, Eskilsson i Likenäs och Hedin;

dock att vid behandlingen av

avsnitten om jordbrukets kapitalförsörjning och undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket herrar Isacson och Johanson i Västervik* deltagit i stället för herrar Carl Eskilsson och Eskilsson i Likenäs, samt

avsnitten om inkomstutvecklingen inom jordbruket i Mellansverige och vissa delar av Götaland, beredskaps- och utjämningslagring av fodersäd samt smörmarknaden herr Elmwall* deltagit i stället för herr Hansson i Skegrie.

* Ej närvarande vid justeringen

Särskilda yttranden

1) av herrar Nord, Nils Hansson, Isacson, Antby, Nilsson i Lönsboda, Östlund och Hedin, vilka anfört:

»Vi förutsätter, att den i motionerna I: 307 och II: 387 av motionärerna begärda utredningen kommer till stånd genom jordbrukets egna utredningsorgan och genom 1960 års jordbruksutredning, i enlighet med vad jordbruksnämnden i sitt remissvar anfört. Vi vill framhålla, att den beklagliga eftersläpningen, som nu föreligger i fråga om statistiskt material, måste hävas och att det är av väsentlig betydelse att den tidsplan, som jordbruksutredningen anger, kan följas. Skulle de resultat, som sålunda beräknas föreligga våren 1963 avseende åren t. o. m. 1961, utvisa, att jordbrukets eftersläpning fortfarande är stor och ej överensstämmande med 6-årsavtalets målsättning om att nå inkomstlikställighet 1965, bör detta ge anledning till en analys av möjligheterna att inom avtalets ram påverka utvecklingen under återstående år av avtalstiden. Vi förutsätter, att jordbrukets förhandlingsdelegation bevakar jordbrukets intressen och vid behov tar initiativ till de överläggningar, som kan föranledas av ett sådant läge.»

2) av herrar Carl Eskilsson, Ringaby, Östlund och Hedin, vilka anfört:

»I motionerna I: 180 och II: 225 har föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär omprövning av brödsädsprisernas anpassning till importavgiftsförändringar under regleringsåret. Jordbruksnämnden har i remissyttrande anfört, att enligt nämndens mening gav departementschefens uttalande år 1959 inte stöd åt möjligheten att ändra grunderna för ett

på hösten fastställt inlösenpris på brödsäd. Då i motionerna klart uttalats, att ingen ändring i gällande prisregleringsavtal avsågs, har vi accepterat jordbruksnämndens uttalande som avgörande. Vi önskar dock framhålla det ur jordbrukets synpunkt otillfredsställande, att en så viktig produkt som brödspannmålen under ett helt regleringsår är undantaget från de prisjusteringar, som följer av importavgifternas höjning. Sedan inkomstregeln utlösts i mars 1962 är importavgiften för vete 22,5 öre mot 13 öre i september 1961, utan att brödsädsleverantörerna tillförts någon inkomstökning. De får nöja sig med ovissa löften om justeringar för nästa skördeår. Detta betyder, att av den inkomstsumma, som enligt inkomstregeln skulle tillföras jordbruket, stannar en del endast på papperet. Vi önskar understryka betydelsen av att bättre hänsyn än som skedde hösten 1961 tas till dessa för brödsädspriserna speciella förhållanden vid inlösenprisets fastställande.»

Reservationer

1) av herrar *Jonasson* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, *dels* att det stycke i utskottets utlåtande, som börjar på s. 36 med orden »I anledning» och slutar på s. 37 med orden »av riksdagen.», bort ha följande lydelse:

»Kapitalbehovet för jordbruket växer i hastig takt med hänsyn bland annat till den ökade mekaniseringen och strukturomvandlingen. Utskottet vill i sammanhanget särskilt fästa uppmärksamheten på att i det löpande jordbruksavtalet förutsatts, att kvarstående inkomstklyfta i förhållande till jämförelsegruppen under sexårsperioden skall utjämnas genom rationaliseringsvinsten inom jordbruket. I stort sett måste det konstateras, att jordbruket inte i tillfredsställande omfattning kunnat tillföras det härför erforderliga kapitalet. 1960 års jordbruksutredning har i sitt remissyttrande anmält, att utredningen avser att företa en allmän omprövning av rationaliseringsverksamheten inom jordbruket och att denna omprövning kan komma att leda fram till åtgärder på kapitalförsörjningens område, som medför väsentliga ändringar i nuvarande lagstiftning. Jordbrukets kapitalförsörjning har givetvis ett mycket nära samband med den framtida jordbrukspolitiken i övrigt. Frågan om hur kapitalbehovet under den löpande sexårsperioden skall kunna tillgodoses, så att den i avtalet förutsatta rationaliseringsvinsten kan uppnås, måste emellertid upptas till omedelbar prövning. I varje fall i nämnda avseende bör jordbruksutredningen skyndsamt kunna avge delförslag, så att beslut i frågan kan fattas vid 1963 års riksdag. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna I: 306 och II: 388.»

dels ock att utskottets hemställan under A.1) bort ha följande lydelse:

»1) med bifall till motionerna I: 306 och II: 388 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att vid pågående jordbruksutredning frågan om jordbrukets kapitalförsörjning måtte be-

handlas skyndsamt, så att förslag till en förbättrad kapitalförsörjning för jordbruket kan föreläggas 1963 års riksdag, i enlighet med vad utskottet ovan anfört;»

2) av herrar *Ringaby*, *Jonasson* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, dels att det stycke i utskottets utlåtande, som börjar på s. 37 med orden »Vad först» och slutar på s. 38 med orden »riksdagens åtgärd», bort ersätts med text av följande lydelse:

»Vad först gäller frågan om undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket vill utskottet hänvisa till att statens jordbruksnämnd i sitt utlåtande över motionerna upplyst, att 1960 års jordbruksutredning i syfte att bland annat belysa verkningarna av sexårsavtalet avser att under hösten 1962 bearbeta då föreliggande material från lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning för år 1960 och att under våren 1963 bearbeta materialet för år 1961. Utskottet vill emellertid framhålla angelägenheten av att nämnda undersökningar kompletteras med annat material, som belyser inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket. Såsom framhålls i motionerna måste ingående undersökningar skyndsamt genomföras av såväl jord- och jordbrukspolitiken som penning- och finanspolitiken. Det måste framhållas som en stor brist, att man ännu vid mitten av sexårsperioden inte har material för en säkrare bedömning av huruvida inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket kan anses överensstämma med jordbruksavtalets syfte. Enligt utskottets mening är det nödvändigt att för varje produktionsår undersökningar göres beträffande denna fråga.

Såsom i motionerna framhållits, kan olika faktorer i den senaste tidens utveckling bedömas inverka i ogynnsam riktning för den jordbrukspolitiska målsättningen på såväl inkomst- som kostnadssidan. Sådana faktorer är exempelvis avsaknaden av möjligheter till resultatutjämning vid beskattningen, ATP-avgifterna samt de s. k. fläskfabrikerna och motsvarande företeelser inom äggproduktionen. Framför allt finns det skäl att anta, att jordbrukets rationalisering bromsats upp av kreditrestriktionerna och den höga räntan, så att rationaliseringsvinsten inte kan bli den, som förutsattes vid sexårsuppgörelsen och riksdagsbeslutet 1959. Därest de undersökningar, som utskottet förordat, skulle utvisa, att utvecklingen i fråga om inkomstbildningen och rationaliseringsvinsten inom jordbruket inte är sådan, att inkomstklyftan kan utjämnas under sexårsperioden och den av riksdagen uttalade målsättningen rörande inkomstlikställigheten sålunda inte kan uppnås vid den nu tillämpade politiken, framstår det för utskottet som nödvändigt, att erforderliga åtgärder vidtages i syfte att trygga den jordbrukspolitiska målsättningens förverkligande under sexårsperioden.»

dels ock att utskottets hemställan under A. 3) bort ha följande lydelse:

»3) med bifall till motionerna I: 307 och II: 387 i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört angående undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutveck-

lingen inom jordbruket samt angående sådana åtgärder, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet 1959 åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan mellan industrien och jordbruket kan uppnås under sexårsperioden;»

3) av herrar *Jonasson, Ringaby, Elmwall* och *Hedin*, vilka ansett, dels att det stycke i utskottets utlåtande på s. 38, som börjar med orden »De i motionerna» och slutar med orden »till jordbruksutredningen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser liksom motionärerna, att den negativa inkomstutvecklingen för jordbruket inom de nämnda områdena är oroväckande, och vill framhålla det anmärkningsvärda i att inkomstkurvan varit sjunkande sedan 1954, utan att effektiva motåtgärder kommit till stånd. Enligt jordbruksekonomiska undersökningen 1959 utgjorde familjens och brukarens arbetsinkomst och arbetsinsats för storleksgruppen 10—20 hektar i olika områden av landet följande:

	Familjens arbets- inkomst Kr.	Familjens arbets- insats Timmar	Brukarens arbets- inkomst Kr.	Brukarens arbets- insats Timmar
Götalands södra slättb.	12 224	3 923	8 357	2 957
Götalands mellanbygder	9 778	4 187	4 197	2 805
Götalands skogsbygder	8 347	3 989	3 598	2 797
Götalands N. slättbygder	7 994	3 739	4 126	2 796
Svealands slättbygder	6 810	3 561	3 391	2 707
Svealands skogsbygder	7 558	3 697	3 202	2 588
Norrlands nedre	11 733	3 759	6 458	2 461
Norrlands övre	11 335	3 922	6 361	2 724
<i>Storlek 20—30 ha</i>				
Götalands södra slättb.	13 491	3 956	9 270	2 882
Götalands mellanbygder	9 263	4 352	3 312	2 860
Götalands skogsbygder	9 911	4 296	4 162	2 873
Götalands N. slättbygder	9 836	3 882	5 634	2 813
Svealands slättbygder	7 751	3 804	3 492	2 728
Svealands skogsbygder	8 365	3 932	3 688	2 835

De remissvar, som inkommit från hushållningssällskapen och lantbruksnämnderna i de berörda områdena, understryker behovet av omedelbara åtgärder. De undersökningar, som 1960 års jordbruksutredning avser att företa rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket, kan givetvis förutsättas komma att innefatta även de berörda frågorna. Angelägenheten av att erforderliga åtgärder vidtages skyndsamt gör det emellertid icke möjligt att på nämnda punkt avvakta utredningens förslag. Utskottet förordar, att motionerna I: 235 och II: 381 jämte detta utlåtande i förevarande del överlämnas till statens jordbruksnämnd i det syftet, att nämnden i samråd med representanter för jordbrukets organisationer snarast skall kunna vidtaga sådana åtgärder, att en rättvisare inkomstutveckling uppnås för ifrågakvarnande områden.»

dels ock att utskottets hemställan under A. 4) bort ha följande lydelse:

»4) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att motionerna I: 235 och II: 381 jämte utskottets utlåtande i förevarande del överlämnas till statens jordbruksnämnd i det syftet att nämnden i samråd med jordbrukets organisationer snarast skall kunna vidtaga erforderliga åtgärder för en förbättrad inkomstutveckling i de berörda områdena;»

4) av herrar *Nord, Carl Eskilsson, Ringaby, Jonasson, Hansson* i Skegrie, *Antby, Nilsson* i Lönsboda, *Östlund* och *Hedin*, vilka ansett, *dels* att tredje stycket på s. 39 i utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 583 och II: 741 har i anslutning till jordbruksnämndens framställning yrkats, att *hundbröd* skall överföras till *jordbruksregleringen*. Utskottet finner de i motionerna framförda synpunkterna, särskilt beträffande beredskapshänsyn, väl motivera att varugruppen *hundbröd* överföres till *jordbruksregleringen*. Motionerna I: 583 och II: 741 bör sålunda enligt utskottets mening bifallas av riksdagen.»

dels ock att utskottets hemställan under B. 3) bort lyda sålunda:

»3) med bifall till motionerna I: 583 och II: 741 besluta, att *hundbröd* skall hänföras till de varuslag under tulltaxenummer 23.07, som omfattas av förordningen 1956: 401;»

5) av herr *Jonasson*.